

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра менеджменту, маркетингу і міжнародної логістики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА
(за матеріалами ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»)**

Студентки 2 курсу, 706 групи,
другого (магістерського) рівня
вищої освіти,
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньої програми «Менеджмент
маркетингової діяльності»

підпис

Ільїної Ганни
Євгенівни

Науковий керівник
д.е.н., професор

підпис

Вдовічен Анатолій
Анатолійович

Завідувачка кафедрою
к.е.н., доцент

підпис

Чичун Валентина
Андріївна

Чернівці 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Сутність, види та значення економічної ефективності діяльності виробництва	6
1.2. Методологія визначення економічної ефективності діяльності підприємства	13
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «МОЛОДІЖНА АГРАРНА СПІЛКА».....	19
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	19
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».....	28
2.3 Оцінка економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»	35
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ФРУКТІВ ДЛЯ ТОВ «МОЛОДІЖНА АГРАРНА СПІЛКА».....	45
3.1 Основні напрямки підвищення ефективності управління підприємства	45
3.2 Застосування світового досвіду підвищення конкурентоспроможності для ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»	53
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи полягає в тому, що динаміка процесів, яка відбувається сьогодні в управлінні фінансами підприємства, та в соціально-економічній сфері людства відображають радикальні зміни в нашій державі і в суспільстві в цілому. Це стосується малого, великого бізнесу та господарської діяльності підприємств. Нинішні історичні перетворення, пов'язані зі становленням державності України, яка знаходиться в стані війни, поставили державу та підприємства перед необхідністю вирішення складних проблем та питань. Але, незважаючи на всі труднощі зовнішнього і внутрішнього характеру, Україна повертається до нормалізації економічного розвитку.

Управління економічною ефективністю діяльності підприємства загалом залежить від грамотної організації управління, використання зарубіжного і вітчизняного досвіду, доцільної оцінки і планування комерційної, господарської чи підприємницької діяльності, від якої докорінно залежить реалізація тієї чи іншої продукції та забезпечення ринкового попиту. У розвинених країнах правильна система управління економічною ефективністю виступає одним з найважливіших інструментів регулювання економічної діяльності.

Теоретичні аспекти роботи, широко досліджували дуже багато економістів різних напрямків. Серед них великий вклад зробили вітчизнянні економісти з питань аналізу і оцінки ефективності управління підприємств АПК в працях таких вчених, як В. Андрійчук, Н. Боднар, З. Герасимчук, О. Головенко, М. Корецький, І. Маркіна, Л. Мельник, Є. Мних, В. Прядко, С. Салига, А. Темченко, А. Шершнев, О. Ященко та інші.

В свою чергу основоположниками теорії ефективного управління організаціями, підприємствами прийнято вважати таких зарубіжних вчених як: Р. Акоффа, С. Брю, П. Друкер, О. Желіно, Б. Люссато, Н. Менк'ю К. Макконелл, Д. Сінк, А. Тендер, А. Файоль, Ф. Хедоурі та інші.

Об'єктом дослідження є управління економічною ефективністю діяльності підприємства на прикладі ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».

Предметом дослідження є результати фінансово-господарської діяльності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» та проведення факторного аналізу динаміки рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості даного підприємства за три роки.

Метою кваліфікаційної роботи – сформулювати уявлення про управління економічною ефективністю підприємства, та забезпечити виробництво матеріально-технічними ресурсами та основними фондами в необхідній кількості для конкурентної боротьби між різними товаровиробниками.

Відповідно до поставленої мети було визначено і вирішено такі **завдання:**

- визначити сутність, види та значення економічної ефективності підприємства;
- охарактеризувати методи визначення економічної ефективності діяльності підприємства;
- ознайомитися з організаційно-економічною характеристикою підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»;
- надати оцінку економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» ;
- запропонувати основні напрямки підвищення ефективності управління підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»;
- висунути рекомендації із застосування світового досвіду підвищення конкурентоспроможності для ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».

Для виконання поставлених завдань було використано наступні **методи досліджень** такі як методи теорії пізнання, які допомогли розглянути та охарактеризувати сутність, види та значення економічної ефективності

діяльності виробництва, а також дослідити наукові підходи щодо ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства; методи економічного аналізу (порівняння і групування, визначення середніх величин, методи комплексної оцінки, метод економічного прогнозу), за допомогою яких було здійснено аналіз управління економічною ефективністю підприємства, а також методи складання аналітичних таблиць.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у роботі досліджено особливості формування та використання ефективного управлінського та фінансового потенціалу у процесі здійснення аграрного виробництва.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи були використані законодавчі та нормативні акти, навчальні економічні посібники вітчизняних та зарубіжних авторів, словники, матеріали періодичних видань, присвячені дослідженню даної теми, а також практичні дані з підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основна частина роботи становить 68 сторінки і включає 13 рисунки та 18 таблиць. Список використаних джерел містить 63 найменування на 7 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність, види та значення економічної ефективності підприємства.

Визначення ефективності підприємства – це складна і багатогранна проблема, що потребує нових рішень і викликає дискусії та розбіжності в її трактуванні. Оцінка ефективності має особливо велике значення, адже вона формує управлінське рішення на подальші дії підприємства.

Ефективність - науковий термін, який має латинське походження і означає результативність. Вона свідчить не лише про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною, якими витратами ресурсів досягається цей приріст, тобто свідчить про якість економічного зростання [41, с. 128].

В. Паретто видатний представник неокласичної теорії в своїй праці «Курс політичної економії» стверджував що, «ефективним являється такий стан речей, при якому розподіл ресурсів, характеризується тим, що ніхто не може поліпшити своє положення без того, щоб чийсь положення не погіршилось» [13, с. 68].

Ефективність показує раціональність використання організаційно-економічного та ресурсного потенціалу на підприємстві та здатність адаптуватися до змін, які відбуваються в зовнішньому середовищі. Як наслідок, при доцільному визначенні ефективності управлінської діяльності можна виявити найвигідніші напрямки розвитку різних видів галузей, використовуючи сучасні досягнення науково-технічного прогресу, та більш раціонально використовувати обмежені ресурси: матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні та інші.

Сутність ефекту, ефективності виробництва та результативності буде завжди потребувати подальшого дослідження в сучасних умовах трансформації. Тому для оцінки ефективності виробництва, обґрунтуванні напрямів і факторів її підвищення при використанні наявних ресурсів, необхідно шукати нові підходи. Особливе місце у вивченні ефективності

існування того чи іншого підприємства виступає економічна ефективність управління виробництвом (*англ. production management economic efficiency*) – результат діяльності системи управління, який забезпечує досягнення цілей, що стоять перед об’єктом управління, за найменших витрат [45. с. 30].

Правильне визначення економічної ефективності управління виробництвом на підприємстві, буде гарантувати стабільну адаптацію на ринку, незважаючи на впливи різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів.

У практичних дослідженнях пов’язаних з питаннями ефективності управління, як правило, застосовуються два основних терміни: "efficiency" (ефективність) та "effectiveness" (результативність). [17, с. 41].

Поняття «ефективності» та «результативності» українські та зарубіжні вчені трактують по-різному. Підтвердженням цьому є дані таблиці. 1.1, де наводяться найбільш поширені трактування поняття «ефективності» та «результативності»

Таблиця 1.1

Трактування поняття «ефективність» та «результативність»

Автор	Термін ефективність визначають як:	
	“efficiency” (ефективність)	“effectiveness” (результативність)
Великобританія	- це мінімізація витрат по відношенню до випуску (продукції, послуг, інформації) за визначеної мети і вибраних методик	- це визначення мети, вимір прогресу в досягненні цієї мети і розгляд альтернативних засобів її досягнення
Ф.Тейлор (амер. дослідник)	співвідношення між реальною продуктивністю праці і стандартною продуктивністю	
С.Савес (амер. дослідник)	- мінімальна умова існування; - варто підрахувати кількісно і вивести коефіцієнт корисної дії; - робити краще те, що вже робиться	передбачає пошук нових можливостей, які б дали змогу отримати додаткові прибутки, розширювати коло клієнтів та якісні характеристики продукту

Т.Бернард, (амер. теорія організаційної поведінки)	Термін “efficiency” вказує на те, що “рухає” людьми, чим вони керуються у своїх діях, і пов’язується з психологічними факторами поведінки людей	Термін безпосередньо вказує на саму діяльність і пов’язується з її результатом, тобто з досягненням поставленої мети	
Ефективність розглядають як:			
П.Епштейн (амер. учений)	Економічна ефективність - співвідношення затрачених ресурсів до обсягу наданих послуг.	Технічна ефективність - ступінь відповідності послуг вимогам і бажанням суспільства, клієнта	
Практика ААД (аудит адміністр. діяльності, Швеція)	Ефективність (efficiency) - співвідношення між продуктом у вигляді наданих товарів (послуг) та ресурсами, використаними на їх створення	Результативність (effectiveness) - ступінь відповідності досягнутих результатів поставленій меті, узгодження використаних засобів і результатів з поставленою метою	
Е.Ведунг, П.Россі, Х.Фрімен	“витрати - вигоди”	витрати - результативність”	
	продуктивність - співвідношення між обсягами виробництва продукції і послуг та вкладеними в нього ресурсами	результативність - ступінь відповідності досягнутих результатів поставленій меті	ефективність - погодження використаних засобів і результатів із поставленою метою

Ефективність визначається відношенням результату (ефекту) до витрат, що забезпечили його отримання. Ефективність розкриває характер причинно-наслідкових зв’язків виробництва. Вона показує не сам результат, а те якою ціною він був досягнутий. Тому ефективність найчастіше характеризується відносними показниками, що розраховуються на основі двох груп характеристик (параметрів) – результату і витрат. Це, втім не виключає використання і абсолютних значень вихідних параметрів. Автор розрізняє соціальну та економічну ефективність. Найважливішим якісним показником суспільного виробництва є його ефективність. [20, с. 23].

Аналізуючи літературні джерела, можна узагальнити трактування сутності категорії визначення «економічної ефективності» в табл. 1.2

Сутність поняття «економічна ефективність»

Автор	Сутність поняття «економічна ефективність»
В. Г. Андрійчук	Відношення між отримуваними результатами виробництва, тобто продукцією і матеріальними послугами, з одного боку, і витратами праці та засобів виробництва, з іншого боку.
Н. В. Савенко	Результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності та витратами ресурсів.
А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк	Результативність економічної діяльності реалізації економічних програм та вжиття заходів, що характеризуються відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату
Долан Е. Дж., Д. Ліндсей	Стан речей, за якого неможливо здійснити жодної зміни, яка більш повно задовольняла би бажання однієї людини, не перешкоджаючи задоволенню бажань іншої людини.
Р. Макміллан	Виробництво найкращої або оптимальної комбінації продукції на основі використання найбільш ефективної комбінації ресурсів.
О. В. Шнипко	Комбінація ресурсів, що дає змогу досягти максимального випуску товарів з найменшими витратами.

Джерела: [2, 61, 24, 29, 62].

Ефективність виробництва - це комплексне відбиття кінцевих результатів використання засобів виробництва й робочої сили (працівників) за певний проміжок часу. У зарубіжній практиці як синонім терміна «результативність господарювання» зазвичай застосовується термін «продуктивність системи виробництва та обслуговування», коли під продуктивністю розуміють ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації) за виробництва різноманітних товарів і послуг.

Оскільки, результативність виробництва є найважливішим компонентом визначення ефективності та має декілька інтерпретацій. Розрізняють:

- 1) кінцевий результат процесу виробництва;
 - 2) кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства або іншої інтеграційної структури як первинної автономної ланки економіки.
- Перший відбиває матеріалізований результат процесу виробництва, що вимірюється обсягом продукції в натуральній і вартісній формах; другий включає не тільки кількість виготовленої продукції, а також її споживну

вартість. Кінцевим результатом процесу виробництва господарської діяльності підприємства за певний період часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість, а фінансовим результатом комерційної діяльності є прибуток.

Ефективність виробництва визначають та застосовують для аналітичних оцінок та управлінських рішень. З огляду на це важливим є відокремлювання за окремими ознаками відповідних видів ефективності, кожний з яких має певне практичне значення для системи господарювання. Відповідні види ефективності виробництва поділяються переважно за різноманітністю одержуваних ефектів (результатів) господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим класифікація видів ефективності наступна [11]:

1. Відповідно до одержаного результату:

- *економічна ефективність* відображається через різні вартісні показники, що характеризують проміжні та кінцеві результати виробництва на підприємстві або в іншій виробничій структурі.
- *соціальна ефективність* полягає у скороченні тривалості робочого тижня, збільшенні кількості нових робочих місць і рівня зайнятості людей, поліпшенні умов праці та побуту, стану довкілля, безпеки життя тощо.
- *екологічна ефективність* характеризує гармонізацію відносин людини з навколишнім середовищем, зменшення шкідливих викидів і т.п.;
- *науково-технічна ефективність* з'являється при підсиленні потенційних можливостей, виробничих систем, наукових організацій, споживачів продуктивніше вирішувати ті чи інші завдання за допомогою продукції, виробленої даним підприємством.

2. В залежності від місця одержання ефекту:

- *комерційна (локальна) ефективність* означає конкретний результат виробничо-господарської чи іншої діяльності підприємства, унаслідок якої воно має певний дохід (прибуток);
- *народногосподарська ефективність*, тобто сукупний ефект у сферах виробництва і споживання відповідних виробів (послуг).

3. За методом розрахунку розрізняю наступні види ефективності:

- *абсолютна ефективність* характеризує загальну або питому (у розрахунку на одиницю витрат чи ресурсів) ефективність діяльності підприємства (організації) за певний проміжок часу;

- *порівняльна ефективність* відображає наслідки порівняння можливих варіантів господарювання і вибору найкращого з них; рівень ефективності відбиває економічні та соціальні переваги обраного варіанта здійснення господарських рішень (напрямку діяльності) порівняно з іншими можливими варіантами.

4. Відповідно до ступеня збільшення ефекту:

- *первинна ефективність* - це початковий одноразовий ефект, який одержано внаслідок здійснення виробничо господарської діяльності підприємства, впровадження інноваційних технічних, організаційних або економічних заходів;

- *мультиплікаційна ефективність* проявляється здебільшого в кількох специфічних формах - дифузійному й резонансному ефектах, а також ефектах «стартового вибуху», супровідних можливостей та акселерації.

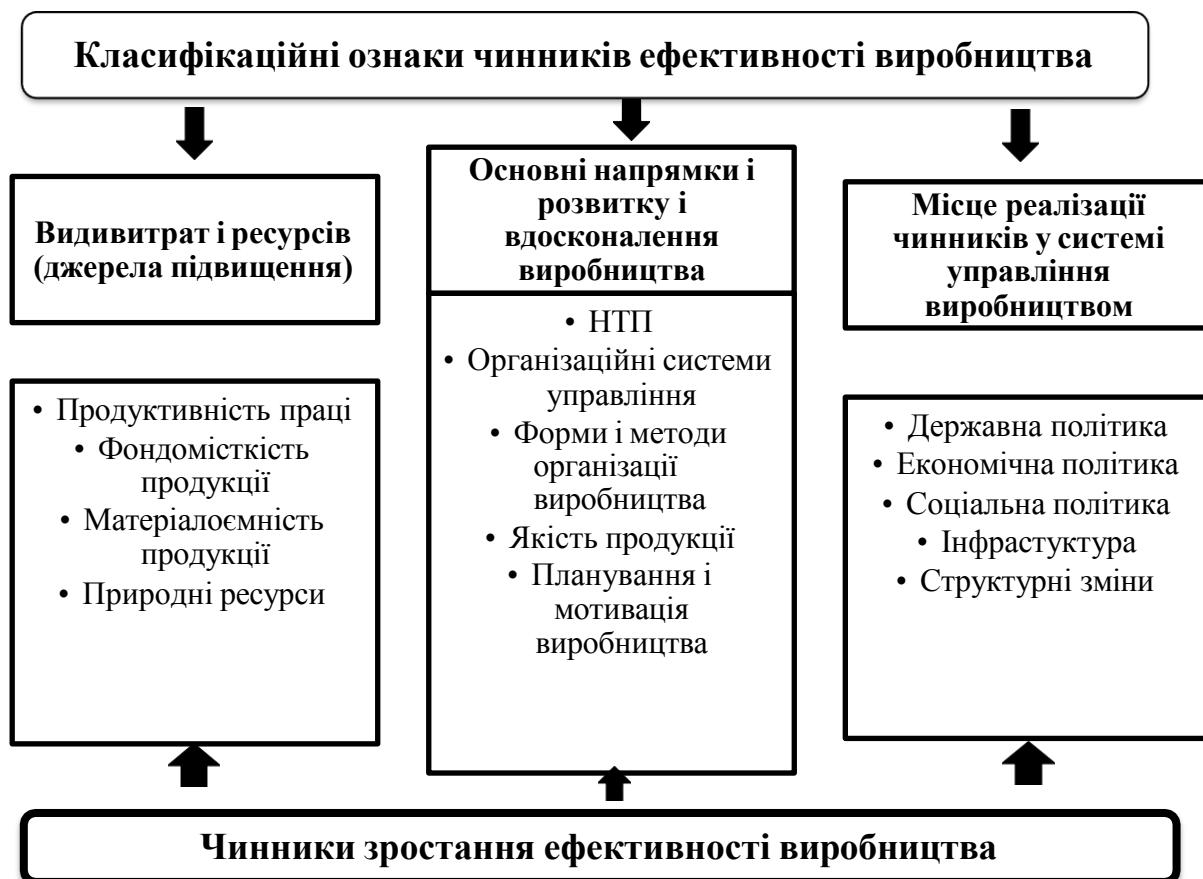
Дифузійний ефект реалізується тоді, коли певне господарсько-управлінське рішення, нововведення технічного, організаційного, економічного чи соціального характеру поширюється на інші галузі. Резонансний ефект має місце тоді, коли якесь нововведення в певній галузі активізує і стимулює розвиток інших явищ у виробничій сфері.

Ефект «стартового вибуху» - це своєрідна «ланцюгова реакція» в перспективі. Він можливий за умови, коли певний «стартовий вибух» стає початком наступного лавиноподібного збільшення ефекту в тій самій або в іншій галузі виробництва чи діяльності.

- *синергічна ефективність* виражає такий комбінований вплив сукупності тих чи інших інновацій на фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання, коли загальний ефект перевищує суто арифметичну суму

впливу на виробництво (діяльність) кожної інновації зокрема, тобто коли кожна інновація посилює вплив в усіх інших.

За словами С. Ф. Покропивного [51, с. 341] для управління ефективністю важливого значення набуває класифікація чинників її зростання, яка може здійснюватись за трьома ознаками див. рис. 1.1.



Примітка: створено автором на основі джерела [51, с. 124].

Рис. 1.1 Класифікаційні ознаки чинників ефективності виробництва

Отже, для ефективно управління виробництвом підприємству необхідно створити організаційні, ресурсні, методичні і соціально-психологічні умови. Враховувати важливість управління якістю товарами та послугами на підприємстві. Також пам'ятати, що помилки або недоліки, допущені на організаційно-управлінському етапі, як правило, призведуть до неефективності на внутрішньому ринку. Розробка ефективного стратегічного управління на підприємстві має бути у вигляді послідовних та логічних дій для подальшого впровадження з метою мінімальних витрат і затрат.

1.2 Методологія визначення економічної ефективності виробництва підприємства

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить насамперед від того, відповідають чи не відповідають управлінські рішення реальному стану ринкового середовища господарювання (з урахуванням власного потенціалу підприємства). Базою для обґрунтування і прийняття оптимальних управлінських рішень є результати аналізу ефективності діяльності. Результати аналізу ефективності діяльності дозволять виявити причини зниження платоспроможності, фінансової нестабільності та в цілому погіршення фінансових результатів. Під ефективністю діяльності підприємства розуміють ступінь досягнення цілей, що відбиває оптимальне поєднання затрат і результатів діяльності.

У ході аналізу ефективності, всі сфери діяльності підприємства аналізуються та оцінюються на позицій досягнення кращого економічного результату за рахунок оптимального та ефективного (у тому числі і з погляду ліквідності, уникнення ризику банкрутства) використання наявних ресурсів, передусім фінансових. Аналіз ефективності діяльності підприємства здійснюється за окремими напрямками [46]:

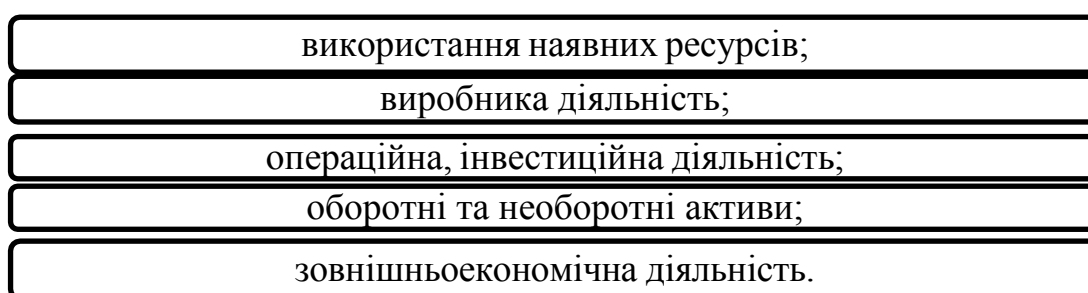


Рис. 1.2 Аналіз ефективності діяльності підприємства

Проведення аналізу ефективності підприємства за вищезазначеними напрямками дозволить детально підійти до визначення раціональності використання тих чи інших ресурсів та доцільності здійснення окремих операцій.

Аналіз ефективності використання наявних ресурсів здійснюється за показниками відображеними у таблиці 1.3.

Сутнісна характеристика ефективності виробництва знаходить відображення в загальній методології її визначення, форма якої має вигляд:

$$\text{ЕФЕКТИВНІСТЬ} = \text{Результат} / \text{Ресурси (витрати)} \quad (1.1)$$

Таблиця 1.3

Показники аналізу ефективності використання наявних ресурсів

Види ресурсів	Показники визначення ефективності	Розрахунок
1	2	3
Матеріальні	Коефіцієнт забезпечення матеріальними ресурсами	Вартість фактичного отримання матеріалів / Планова потреба в матеріальних ресурсах
	Матеріаломісткість	Сума матеріальних витрат / Вартість виробленої продукції
	Матеріаловіддача	Вартість виробленої продукції / Сума матеріальних витрат
	Коефіцієнт обертання запасів	Вартість реалізованої продукції / Вартість запасів
Трудові	Середньорічний виробіток продукції одним робітником	Річний обсяг виробництва / Середньорічна чисельність працівників
	Трудомісткість продукції	Середня кількість годин відпрацьованих 1 працівником / Обсяг виробництва
	Індекс продуктивності праці	Середній виробіток за звітний період / Середній виробіток за базисний період
	Питома вага заробітної плати у витратах підприємства	Витрати на оплату праці / Витрати підприємства
Фінансові	Коефіцієнт повернення капітальних вкладень	Середньогрошовий потік / Капітальні вкладення
	Коефіцієнт ефективності грошового потоку	Чистий грошовий потік / Негативні грошові потоки
	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал * 100%
	Рентабельність статутного капіталу	Чистий прибуток / Статутний капітал * 100%
	Рентабельність позикового капіталу	Чистий прибуток / Позиковий капітал * 100%
	Рентабельність залучених фінансових ресурсів	Чистий прибуток / залучені фінансові ресурси * 100%

Джерело: [8, с. 154].

У таблиці 1.4 подано основні напрями прийняття управлінських рішень, щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Також можна зазначити, що фінансові ресурси підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» є одним із найважливіших для забезпечення їхньої діяльності видом ресурсів. Здатність фінансових ресурсів трансформуватись у матеріальні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види ресурсів обумовлює їх вагомість у фінансово-господарській роботі підприємства. Адже, у процесі формування фінансових ресурсів підприємства важливу роль відіграє їх збалансованість і визначення оптимальної структури їхніх джерел. Тому в табл. 1.4 наведено управлінські рішення, які необхідно прийняти при управлінні ефективністю використання фінансових ресурсів у свої діяльності.

Таблиця 1.4

Основні напрями управління ефективністю використання фінансових ресурсів

Показники визначення ефективності	Змістовні характеристики показників	Позитивна зміна	Управлінське рішення
Коефіцієнт повернення капітальних вкладень	Скільки гривень чистого грошового потоку припадає на одну гривню капітальних вкладень за певний період часу	Збільшення	1. Зменшення позикового капіталу 2. Вкладення позикових коштів у високоприбуткові інвестиційні проекти 3. Збільшення грошових надходжень 4. Збільшення виручки від реалізації продукції 5. Збільшення чистого прибутку 6. Зменшення витрачань, які не забезпечують підприємству доходів 7. Зменшення витрачань на сплату відсотків за позиковими коштами 8. Вкладення грошових коштів у швидкоокупні інвестиційні проекти та
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	Скільки гривень чистого грошового потоку припадає (негативних) грошових потоків	Збільшення	
Рентабельність власного капіталу	Скільки копійок чистого прибутку забезпечує підприємству 1 грн вкладено власного капіталу	Збільшення	
Рентабельність статутного капіталу	Скільки копійок чистого прибутку припадає на 1 грн статутного капіталу	Збільшення	

Рентабельність позикового капіталу	Скільки копійок чистого прибутку забезпечує підприємству 1 грн вкладено позикового капіталу	Збільшення	навпаки їх відволікання із проектів, які мають тривалий термін окупності
Рентабельність залучених фінансових ресурсів	Скільки копійок чистого прибутку забезпечує підприємству 1 грн залучених фінансових ресурсів	Збільшення	

Джерела: [10, с. 27].

Рівень ефективності використання необоротних і оборотних активів можна визначити за наступними показниками [10, с. 79]:

1) Рентабельність необоротного капіталу визначається наступний чином:

$$P_{\text{н.к.}} = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{необоротні активи}} * 100\%, (1.2)$$

2) Фондовіддача. Цей показник визначається наступним чином:

$$\Phi_{\text{в}} = \frac{\text{обсяг виробництва продукції}}{\text{середньорічна залишкова вартість основних засобів}}, (1.3)$$

3) Фондомісткість. Цей показник розраховується за наступною формулою:

$$\Phi_{\text{м}} = \frac{\text{середньорічна залишкова вартість основних засобів}}{\text{обсяг виробництва продукції}}, (1.4)$$

4) Рентабельність основних засобів визначається на підставі чистого прибутку підприємства і середньорічної вартості виробничих основних засобів.

5) Рентабельність фінансових активів. Цей показник рентабельності визначається на основі наступної формули:

$$P_{\text{о.с.}} = \frac{\text{доходи від цінних паперів}}{\text{середньорічна сума фінансових вкладень}} * 100\%, (1.5)$$

6) Рентабельність оборотних активів.

7) Коефіцієнт оборотності оборотних засобів. Якщо показник визначається за рік, то можна визначити тривалість одного обороту оборотних активів, а саме:

$$T_{\text{о.о.а}} = \frac{365}{K_{\text{о.о.а}}}, (1.8)$$

- 8) Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів показує, скільки на одну гривню середньорічної вартості нормованих оборотних засобів припадає гривень прибутку від продажу товарної продукції.
- 9) Рентабельність активів – це показник, що дозволяє визначити скільки копійок чистого прибутку отримується на одну гривню вартості активів підприємства. Тому у процесі аналізу ефективності діяльності підприємства запропоновано в табл. 1.5 показники які оцінюють ефективність виробництва.

Таблиця 1.5

Напрями оцінки економічної і соціальної ефективності

Вид ефективності	Об'єкти оцінки ефективності	Сутність напрямів оцінки ефективності
Економічна	1. Мета; стратегія підприємства	Відповідність діяльності підприємства потребам ринкової економіки: • конкурентоспроможність; • динамічність розвитку
	2. Сфера управління грошовими потоками	• раціональність формування і використання коштів; • порівняння доходів і витрат з їх величиною у конкурентів
	3. Сфера управління виробництвом	• оцінка технічних і технологічних змін; • оцінка потенціалу персоналу за чисельністю, кваліфікацією
Соціальна	4. Сфера споживання і екологічний стан	• задоволення попиту населення; • культура обслуговування; • стан комунального господарства; • охорона навколишнього природного середовища

Джерело: створено автором на основі літератури [55; 57].

Отже, для оцінки ефективності системи управління найчастіше використовують три групи показників:

- загальні результативні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства – валова продукція в динаміці, фондівдача, рентабельність виробництва тощо;
- показники продуктивності управлінської праці
- показники економічності апарату управління – питома вага персоналу управління в загальній чисельності працюючих і загальному фонді оплаті праці, питома вага витрат на управління в собівартості продукції тощо.

Таблиця 1.6

Управлінські рішення щодо підвищення ефективності використання оборотних та необоротних активів

Показник	Позитивна зміна	Управлінські рішення
Рентабельність необоротного капіталу	Збільшення	1. Зменшення пасивної частки основних засобів 2. Заміна зношення основних засобів 3. Ведення нових основних засобів із меншими затратами енергетичних та матеріальних ресурсів 4. Продаж нерентабельних довгострокових фінансових інвестицій 5. Реструктуризація довгострокової дебіторської заборгованості 6. Прискорення процесу переведення основних засобів із незавершених капітальних інвестицій у склад виробничих основних засобів 7. Задача в оренду основних засобів, що не приймають участі в діяльності підприємства 8. Пошук альтернативних напрямів здійснення фінансових вкладень
Фондовіддача	Збільшення (рекомендоване значення >1)	
Фондомісткість	Збільшення (рекомендоване значення <1)	
Рентабельність основних засобів та фінансових активів	Збільшення	
Рентабельність оборотних активів	Збільшення	1. Прискорення та підвищення рентабельності оборотних активів 2. Мінімізація витрат оборотних активів у процесі їх використання 3. Оптимізація запасів сировини і незавершеного виробництва 4. Поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення 5. Прискорення реалізації товарної продукції 6. Зменшення надлишку оборотних активів 7. Реструктуризація дебіторської заборгованості 8. Зменшення грошових коштів в касі та на рахунку в банку, з метою зменшення ризику їх знецінення 9. Створення обсягів запасів сировини у відповідності до встановлених нормативів
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Збільшення	
Коефіцієнт ефективності використання оборотних активів	Збільшення	

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МОЛОДІЖНА АГРАРНА СПІЛКА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Молодіжна аграрна спілка» (надалі - Товариство) утворене його учасниками відповідно до вимог чинного законодавства України на необмежений термін з 9 вересня 2012 року. Підприємство «Молодіжна аграрна спілка» знаходиться в числі 813 компаній з 43 країн світу презентує свою продукцію на Asia Fruit Logistica – єдиному в Азії спеціалізованому виставковому магазині свіжих фруктів і овочів – в Hong Kong's Asiaworld [1]. Товариство є власником майна, одержаних доходів, а також іншого майна, набутого на підставах, не заборонених актами чинного законодавства України. Товариство має право створювати на території України та за її межами філії та представництва. Товариство має самостійний баланс, поточні та інші рахунки в національній та іноземних валютах в установах банків, фірмову марку, товарний знак, знак обслуговування та круглу печатку і штампи зі своїм найменуванням, а також інші реквізити див. табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Реквізити «Молодіжна аграрна спілка»

Повна назва	Товариство з обмеженою відповідальністю «Молодіжна аграрна спілка»
Коротка назва	ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»
Форма власності	Приватна
Вид діяльності	КВЕД 02.4 «Вирощування зерняткових, кісточкових, фруктових»
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ	37652432
Юридична адреса	01103, м. Київ, Печерський район МИХАЙЛА БОЙЧУКА буд. 17
Директор	Нігалатій Віталій Миколайович
Реквізити підприємства: поштова адреса: телефон:	60236, м. Новодністровськ, м-н «Сонячний», 12/40 v.nigalatiya@mas.net.ua (097)6052141

Примітка: Розроблено на основі установчих документів підприємства

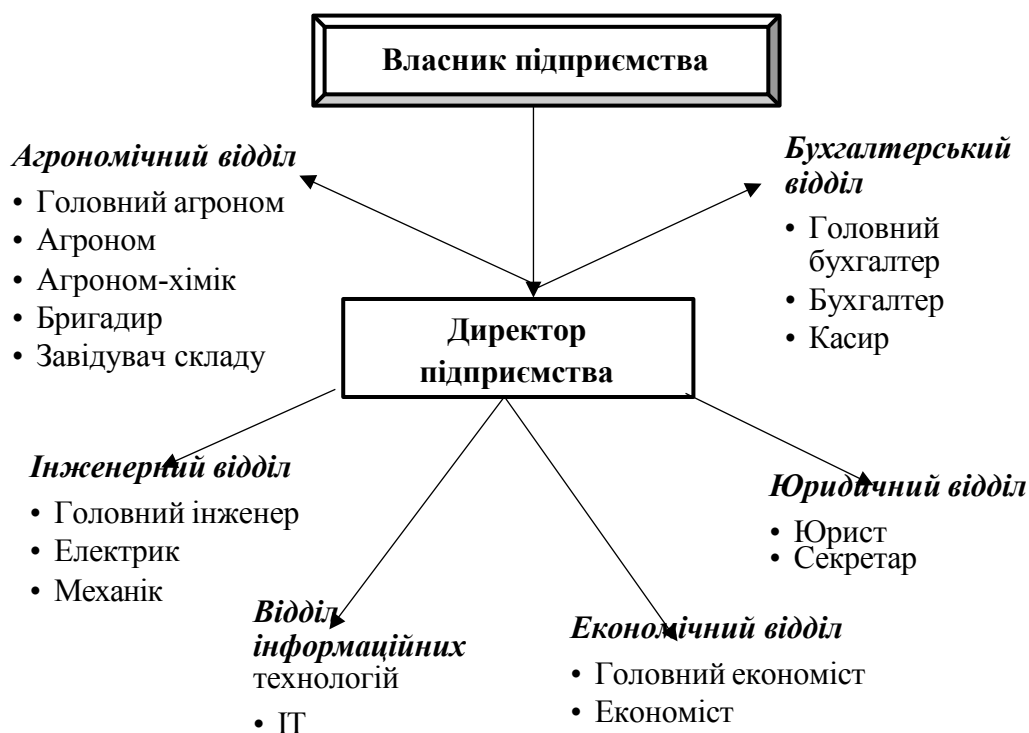
Метою створення Товариства є насичення внутрішнього ринку України товарами широкого вжитку високоякісною продукцією вітчизняного та іноземного виробництва, розширення асортименту експортованих та імпортованих товарів і послуг, конкуренто здатних на вітчизняному та світовому ринках, залучення іноземних інвестицій, отримання прибутку від комерційної діяльності.

Предметом діяльності Товариства є:

- 1) Оптова торгівля зерном та кормами для тварин втому числі закупівля сільськогосподарської сировини у підприємствах, біржах аукціонах, як в Україні, так і за її межами, з подальшою реалізацією.
- 2) Здійснення торговельної діяльності у всіх видах, дозволених законодавством України (оптової, роздрібної, комісійної тощо), промисловими та продовольчими товарами.
- 3) Надання транспортно-експедиційних послуг, декларування тощо, включаючи пакування роботи, зв'язані з перевезенням.
- 4) Оптова та роздрібна торгівля промисловими та продовольчими товарами, обладнанням, зовнішня торгівля.
- 5) Надання послуг по збереженню, сортуванню товарів та напівфабрикатів.
- 6) Здійснення експортно-імпортних операцій у відповідності з укладеними договорами та контрактами, надання зовнішньоекономічних послуг.
- 7) Надання маркетингових послуг (вивчення попиту, формування замовлень, ціноутворення, реклама тощо) по всіх напрямках діяльності Товариства.
- 8) Закупівля та продаж земельних ділянок.
- 9) Надання сільськогосподарської техніки разом із обслуговуючим персоналом.
- 10) Після урожайна діяльність: підготовка сільськогосподарських культур до первісної реалізації, тобто очищення, підрізування, сортування, дезінфікування, очищення, покриття воском плодів.

Організаційна структура управління підприємством дає нам інформацію про те, як проводиться управління та які засоби сприяють

досягненню менеджера своїх цілей на підприємстві. На рис. 2.1 зображено організаційну структуру ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».



Примітка: створено автором

Рис.2.1 Організаційна структура підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»

Для забезпечення фінансово-господарської діяльності товариства, а також для гарантії його майнових зобов'язань, за рахунок внесків Учасників створюється Статутний капітал (фонд) в розмірі 15 000 000, 00 грн (п'ятнадцять мільйонів гривень нуль копійок). Управління ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» здійснюють збори учасників товариства та директор. Товариство веде бухгалтерський облік і подає фінансову звітність відповідно до чинного законодавства України. Організація діловодства в товаристві, його філіях, представництвах визначається Директором. По закінченню кожного року складається баланс та розрахунок прибутків та збитків, що затверджуються Зборами Учасників Товариства.

Вищим органом Товариства є загальні Збори Учасників, на яких обирається директор підприємства. Спостережна рада складається з 10-ти осіб. Цей орган контролює стан справ на підприємстві в період між загальними Зборами Учасників. Спостережна рада може приймати рішення про отримання банківських кредитів, надання в заставу належного майна, визначення умов праці. Ревізійна комісія - контрольний орган підприємства, що відстежує виконання статуту, рішень загальних Зборів Учасників Товариства, додержання чинного законодавства. Вона складається з 4 осіб.

На підставі Конституції та Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» в межах предмету діяльності, товариство здійснює зовнішньоекономічну діяльність в порядку, передбаченому чинним законодавством України. Основну частину доходу підприємства забезпечує зовнішньоекономічна діяльність і їй, відповідно, приділяється найбільша увага. ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» експортує за кордон 60-80% своєї продукції. Комерційну таємницю Товариства становлять наступні відомості: зміст, характер, кількість угод (договорів, контрактів), укладених Товариством з іншими фізичними та/або юридичними особами; аналітичні матеріали, інформація про зміст та характер, а також кількість послуг, наданих Товариством фізичним та юридичним особам або отримання від них в Україні та/або за кордоном. Учасник Товариства має право на отримання частки прибутку Товариства у вигляді дивіденду. Дивіденд – це частина прибутку Товариства, що виплачується у вигляді доходу на вклад. Дивіденди виплачуються один раз на рік за підсумками діяльності Товариства.

ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» розташоване у Сокирянському районі Чернівецької області, та вирощує 50 га яблунь. Сади обладнано зрошенням і протиградовою сіткою. Компанія придбає і сучасне сортувальне обладнання: спеціальний цех поєднають із першою чергою холодильника. Зазначається, що будівництво холодильника розпочалося в 2017 році в селі Олексіївка в Сокирянському районі. Підприємство має на меті у 2024 році завершити будівництво фруктосховища, яке розраховане на

5 тис. тонн яблук для одержання додаткового прибутку за рахунок зберігання продукції у хорошому стані до того часу, коли значно підвищуються ціни на ринку.

Підприємство має на меті у 2024 році завершити будівництво фруктосховища, яке розраховане на 5 тис. тонн яблук для одержання додаткового прибутку за рахунок зберігання продукції у хорошому стані до того часу, коли значно підвищуються ціни на ринку. ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» 2018 році вже завершила будівництво холодильника для зберігання фруктів з регульованим газовим середовищем об'ємом 1,2 тис. тонн. Молодіжна аграрна спілка вирощує 48 га яблуневих садів за інтенсивною технологією, з них 29,7 га – молоді сади. Минулого року валовий збір зерняткових культур склав 1,06 тис. тонн. А цього року очікується врожай яблук у кількості 1,7 тис. тонн. В 2017 року «Молодіжна аграрна спілка», яка мала 50 га яблуневого саду на крапельному зрошенні, та зібрала 1,5 тис. тонн десертних яблук. На перспективу господарство планує збільшити площу саду до 100 га й вивести насадження на планову врожайність 70 т/га [34;57].

Крім того, перспективним напрямком підприємства є органічне яблуко. В країнах ЄС та в Україні цей тренд залишається актуальним оскільки ціни на органічні фрукти можуть бути в рази вище, ніж на конвенційні. В сучасних реаліях при зростаючій конкуренції і посилених вимог до якості продукції саме усвідомлений підхід до всіх виробничих процесів є гарантом отримання органічної продукції. Альтернативою переробки промислового яблука на соки може стати виробництво різного роду снєків. Це пов'язано з глобальним трендом здорового харчування. Люди все більше стали замислюватися про їхню користь для здоров'я. Товариство є провідним підприємством України за обсягом експорту. Адже. ТОВ «Молодіжна аграрна спілка», і сьогодні входить до числа найбільших виробників та експортерів плодової продукції не лише Чернівецьчини, але й продовжує просувати свої плоди на міжнародні ринки. Якщо до цього яблука сортів

«Голден», «Гала» і «Джонапринц» (див. рис. 2.3) з Олексіївки конкурували у Голландії, Об'єднаних Арабських еміратах, то на даний момент освоюються ринки Азії.

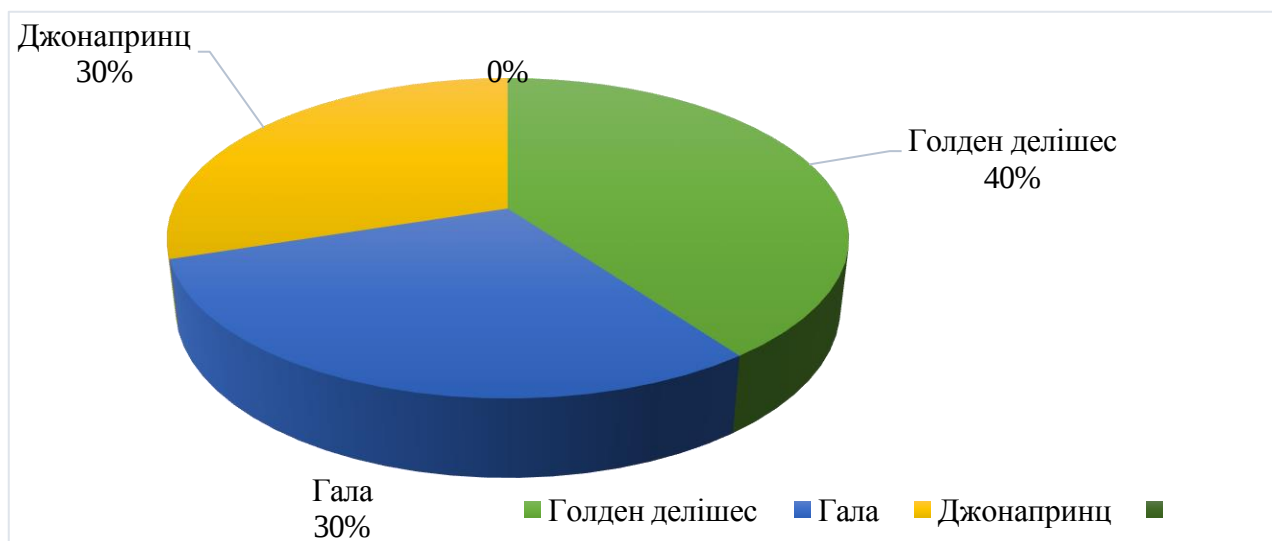


Рис. 2.2 Структура співвідношення вирощуваних яблук на ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»

«Голден делішес» - зимовий сорт. Походження: випадковий сіянець (США). До Державного реєстру сортів рослин внесений у 1986 році. Рекомендований для вирощування в зонах Степу та Лісостепу. Дерево середньоросле, з високоокруглою, а з часом округлою середньої густоти кроною. На середньорослій підщепі вступає у плодоношення на 3-4 рік після садіння. Урожайність 8-річних дерев – 35-50 кг/дер. (28-63 т/га).

У плодах міститься: сухих розчинних речовин – 13,4-13,8%, цукрів – 9,0-10,7%, органічних кислот – 0,5-0,6%, пектинів – 0,9-1,0%, а також, мг/100 г сирої маси: Р-активних речовин – 129-222, вітаміну С – 6-7 [47;55].

«Гала» - пізньоосінній сорт. Походження: Кіддс Оранж Ред х Голден Делішес (Нова Зеландія). До Державного реєстру сортів рослин внесений у 1993 році. Рекомендований для вирощування в зонах Лісостепу та Степу. Стійкість до борошнистої роси висока, парші – слабка. Зимостійкість середня. Дерево середньоросле, з широкопірамідальною негустою кроною. На насінневій підщепі вступає у плодоношення на 6-7 рік після садіння. Урожайність: 95 кг/дер [13;18].

«Джонапрінц», або Red Jonaprince або Чорний принц – новий пізньо-осінній сорт яблуні селекції Бельгії. Синонім сорти Вілтонс. Сорт є клоном широко відомого і популярного за кордоном сорту яблуні Джонаголд. Збір врожаю вже починається в кінці вересня.

Плоди великі, середньою масою 200 г і більше, однакові, вирівняні, симетричні, стандартні. Форма плодів округло-видовжена, рум'янець від інтенсивно червоного до майже червоно-чорного, яскравого кольору, який покриває практично всю поверхню яблука. Плоди зовні дуже привабливі і користуються попитом на ринку якісних плодів в Європі.

Однак, складаючи бізнес план яблучного саду, слід брати до уваги деякі основні аспекти самостійної організації подібного підприємства:

1. Молоді саджанці дерев почнуть приносити нормальний урожай лише через 3 або 4 роки після посадки, тому такий спосіб підприємницької діяльності можна віднести до розряду довгострокових інвестицій.
2. Більшість видів плодово-ягідних дерев мають період плодоношення один раз на рік, тому отриманий прибуток повинна рівномірно розподілятися на весь період вегетації рослин.
3. Період плодоношення в межах однієї країни проходить приблизно в один і той же час, і збігається з періодом масового збору врожаю, тому ціна реалізації готової продукції в цей час істотно знижується.

Бізнес яблучних садів має незаперечні переваги перед іншими видами дерев:

1. Яблуня може нормально плодоносити практично у всіх регіонах нашої країни (виключаючи райони крайньої півночі), і добре переносить зимові морози, тому може вирощуватися практично в будь-яких широтах.
2. Багато сортів яблук мають тривалий термін зберігання, тому можуть бути реалізовані під новий рік або взимку, коли їх вартість істотно зростає.
3. Непереспілі плоди яблуні не вимогливі до умов зберігання і добре переносять транспортування, тому їх можна перевозити для реалізації в інші регіони.

4. Збір врожаю великих сортів яблук відбувається значно простіше і швидше, ніж наприклад, збір врожаю вишень або черешень, тому для виконання цієї роботи треба залучати меншу кількість найманої робочої сили [63].

У 2021 році в Україні було зафіксовано рекордну кількість врожаю яблук, і вже в січні 2022 року Україна знову вийшла на рекордні обсяги експорту яблук. Поставка українських яблук за кордон фактично розширила географічні можливості. Головними на ринку як і раніше залишаються країни СНД, але українські експортери намагаються щороку пробитися на нові, більш складні і дорогі ринки збуту. В 2019 році, в структурі покупців з'явилися Гонконг, Індонезія, Йорданія, Кувейт, Малайзія, ОАЕ, Сенегал, Сінгапур, Шрі-Ланка. Була спроба відправити партію до Єгипту, де конкурувати українському яблуку досить важко через застосування високого імпортного мита. Незважаючи на те, що ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» досить молоде підприємство на ринку, воно все ж намагається приєднати до себе покупців різних країн світу.

Найважливішим напрямком розвитку підприємства є менеджмент якості. ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» прагне якісного сервісу, якісного обслуговування не тільки потенційних клієнтів, а й робочої сили. Як результат ефективного виробництва якісної продукції, підприємство визначило численні взаємопов'язані роботи (процеси) та керує ними, а також здійснює та аналіз цих процесів. Керівника данного підприємства має на меті пріоритетний обов'язок – створити якісний товар, який в майбутньому вплине на його ринкову стійкість.

Так як, ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» вирощує яблуневі садів за інтенсивною технологією садівництва, тому для зберігання вирощеної продукції товариство потребує плодосховище. У 2024 році ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» планує завершити будівництво холодильника для зберігання фруктів з регульованим газовим середовищем об'ємом 1200 тонн. Такі інноваційні підходи до управління діяльністю виробничих процесів на

підприємстві створюють великий потенціал щодо ефективного розвитку підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка».

Враховуючи значну ненасиченість ринку плодовою продукцією високої якості та товарності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» прийняла рішення в найближчі роки:

- збільшити площу під сади до 100 га і більше;
- на будівництво сучасного холодильника з сортувальною лінією обсягом в 5000 тонн.

Реалізація проекту дозволить в майбутньому дозволить отримати:

- 5 000 тонн яблук на рік;
- якісний товар;
- сортований і упакований товар;
- сучасне зберігання.

Все це дозволить вийти підприємству ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» на довгострокові лідируючі позиції в сегменті якісного вітчизняного продукту. Вище перераховане дозволить отримати господарству: зниження собівартості яблук, велику рентабельність виробництва високі доходи, а це, в свою чергу створить понад 150 робочих місць.

Можна зробити висновок, що ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» займає досить непогані позиції в своїй галузі, завдяки конкурентам на внутрішньому ринку, підприємство шукає та намагається створювати якісну продукцію та умови реалізації. Другим фактором конкурентноздатності підприємства виступає постійна модернізація (в залежності від можливостей підприємства). На даний момент підприємство має сприятливі умови для розвитку своєї діяльності, які дозволяють йому зміцнити свої позиції на внутрішньому і зовнішньому ринку. Тенденція розвитку сектора переробки яблука стали одним з найбільш актуальних аспектів бізнесу.

2.2 Аналіз ефективності підприємства фінансово-господарської діяльності

Аналіз діяльності підприємства базується на обробці інформації бухгалтерської й поточної звітності, що дозволить провести комплексне дослідження причинно-наслідковий зав'язків економічних процесів у ході діяльності підприємства. Використання економічних показників, дозволить оцінити окремі сторони господарської діяльності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка». Від того наскільки точно буде відображено дослідження підприємства, буде залежити його результат. Для початку визначимо абсолютні і відносні зміни господарської діяльності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки див. табл. 2.2 за методом горизонтального аналізу.

Таблиця 2.2

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати підприємства, тис.грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, +,-		Відносне відхилення, %	
				2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	781	3138	13648	2357	10510	301.79	334.93
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	734	2265	11087	1531	8822	208.58	389.49
Інші операційні доходи	-	-	-	-	-	-	-
Адміністративні витрати	-	-	-	-	-	-	-
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	812	968	3222	156	2254	19.21	232.85
Інші витрати	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:	-553	39	88	592	49	-107.05	125.64
Податок на прибуток від звичайної діяльності	0	7	16	7	9	0	128.57
Фінансові результати від звичайної діяльності:	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток(збиток)	-553	32	72	585	40	-105.79	125

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

В 2020 році сумарний обсяг чистого доходу склав 781 тис.грн. В 2021 році приріст склав 301.79 % порівняно з роком раніше. В 2022 році сумарний обсяг чистого доходу збільшується на 334.93 % порівняно з попереднім роком. Приріст обсягу наданих товарів та послуг позитивно впливає на фінансове становище підприємства, збільшує його частку ринку. На кінець 2022 року сумарний обсяг чистого доходу становив 13648 тис. грн.

В 2021 році приріст обсягу виручки перевищує приріст собівартості продукції. Це позитивна тенденція, яка вказує на ефективну систему управління витратами. Очевидно, що суб'єкт господарювання використовує доступні резерви скорочення витрат. У другій половині періоду ситуація протилежна і собівартість змінюється більш швидкими темпами в порівнянні з сумою виручки. Приріст значення показника становить 389.49 % в порівнянні з роком раніше. У загальному випадку позитивне значення показника свідчить про ефективний контроль за собівартістю продукції. Зворотне явище означає перевищення собівартості над доходами від реалізації товарів і послуг підприємства. За перший рік сума витрат на збут залишається незмінною. Підприємство не здійснює витрат на просування продукції, що не дозволяє реалізувати весь потенціал підприємства.

На початок 2020 року сума адміністративних витрат становила 0 тис.грн. Підприємство не здійснює витрат, які відповідно до фінансового обліку належать до категорії управлінських. За першу половину досліджуваного періоду значення показника обсягу доходів від участі в інших організаціях залишається стабільним. Очевидно, що підприємство не отримує прибутку від інвестування фінансових ресурсів у цінні папери, що свідчать про участь у статутному фонді інших підприємств.

В 2020 році сума фінансового результату до оподаткування становила - 553 тис.грн. Так як значення негативне є необхідність шукати шляхи зниження витрат і підвищення доходів підприємства. В 2021 році сума прибутку (збитку) до оподаткування склала 39 тис.грн., а в останньому році — 88 тис.грн.

Як результат розглянутих вище факторів підприємство сформувало негативний чистий фінансовий результат в 2020 році, який склав -553 тис.грн. Сума чистого прибутку в 2021 році, становить 32 тис.грн. Це позитивне явище, яке свідчить про те, що підприємство діє ефективно і може генерувати прибуток для своїх інвесторів. На кінець досліджуваного періоду підприємство так само сформувало чистий прибуток, що підтверджує висновок про ефективну діяльність. За 2022 рік сума чистого фінансового результату від діяльності підприємства склала 72 тис.грн. На підставі даних про фінансову звітність ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» сформовано порівняльний аналітичний баланс та проаналізованоу табл. 2.3 – 2.5 склад, структуру та динаміку майна підприємства.

Таблиця 2.3

Динаміка активів ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020-2022 роки

Майно	Абсолютні величини, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Необоротні активи	25814,8	34945,7	73779,3	9130,9	38833,6	0,4	1,1
Оборотні активи	11148,5	9986,4	27626,9	-1162,1	17640,5	-0,1	1,8
Баланс	36963,3	44932,1	101406	7968,8	56474,1	0,2	1,3

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

Підприємство складається з необоротних активів які становлять 72.76 %, в свою чергу решта 27.24 % припадає на оборотні активи. Згідно із даними таблиці 2.3 станом на початок 2022 року загальна вартість необоротних активів становила 73779,3 тис.грн. Спочатку спостерігається приріст необоротних активів на 35,3 %. Цей факт свідчить про поліпшення майнового стану підприємства. У наступному періоді тенденція збереглася і приріст склав 53 %. В 2020 році загальна вартість оборотних активів становила 11148,5 тис. грн. Спочатку спостерігається негативний приріст оборотних активів на -10.42 %, який впливає на безперервність виробничого і збутового процесу. У наступному періоді тенденція змінилася і підприємство

нарощує оборотні активи. Відносний приріст склав 64 %. У першому році досліджуваного періоду загальна вартість активів складала 36963,3 тис.грн. Спочатку спостерігається приріст активів на 21.56 %. Цей факт свідчить про підвищення потенціалу підприємства генерувати прибуток для власників, адже сума активів, що приймає участь у виробничому, інвестиційному та фінансовому процесі росте. Тенденція залишалася незмінною протягом всього періоду і приріст склав 56 % на останній рік порівняно з попереднім.

Для наочного відображення на рис. 2.3 розглянемо динаміку відносного відхилення необоротних і оборотних активів за 2020-2022 роки ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»:

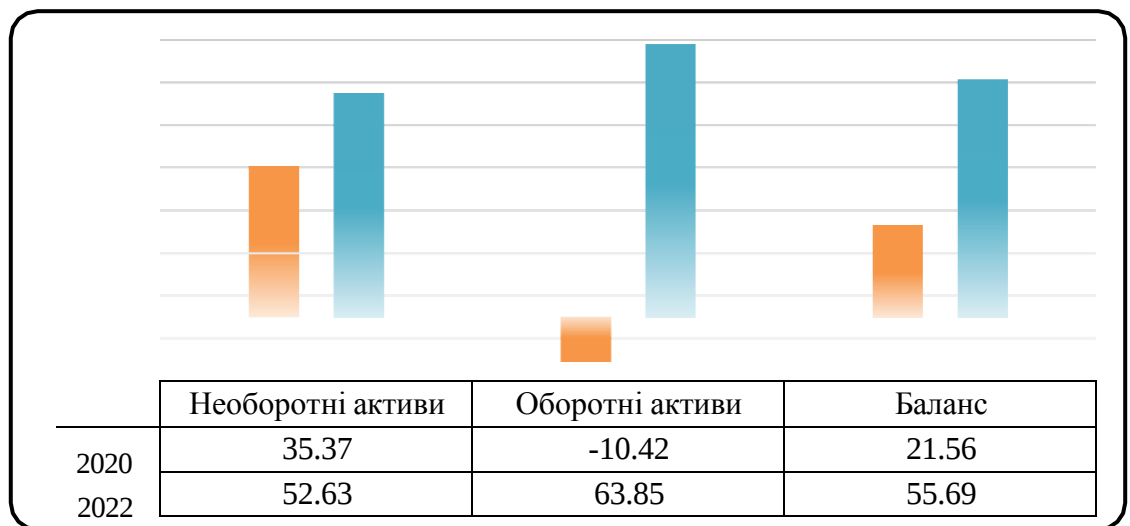


Рис. 2.3 Динаміка відносного відхилення необоротних і оборотних активів

Таблиця 2.4

Динаміка структури ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020-2022 роки

Майно	Абсолютні величини, тис. грн			Структура, %		Відхилення в структурі, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/2022	2022/2021
Необоротні активи	25814,8	34945,7	73779,3	77,8	72,8	7,9	-5,0
Оборотні активи	11148,5	9986,4	27626,9	22,2	27,2	-7,9	5,0
Баланс	36963,3	44932,1	101406	100	100	-	-

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

На рис. 2.4 відображено динаміку структури необоротних і оборотних активів підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020-2022 роки:

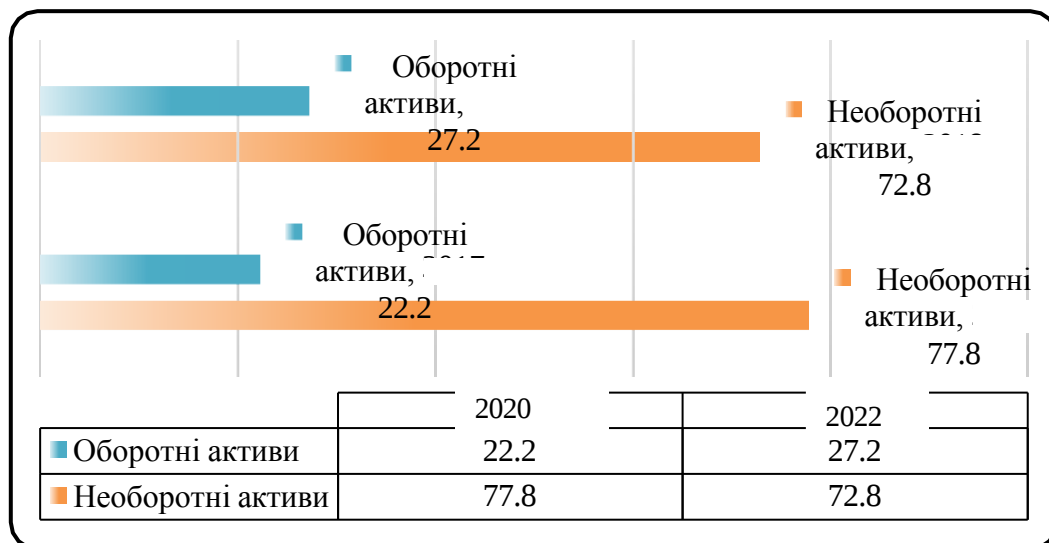


Рис. 2.4 Динаміка структури необоротних і оборотних активів підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»

Сукупне майно підприємства складається з необоротних і оборотних активів, причому питома вага необоротних становила 77,8 % в 2021 році і зменшилася до 72,8 % у 2022 році. Очевидно, що підприємство не в змозі замінити застарілі або зношені основні засоби (машини, техніку тощо) на нові.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки пасивів підприємства

Показники	Абсолютні величини, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Власний капітал	4800,6	5032,6	5105	232,0	72,4	0,0	0,0
Довгостроков і зобов'язання	823,1	662,9	15305,7	-160,2	14642,8	-0,2	22,1
Поточні зобов'язання	31339,1	39236,6	80995,5	7897,0	41758,9	0,3	1,1
Баланс	36963,3	44932,1	101406	7968,8	56474,1	0,2	1,3

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

На самому початку 2021 року сума власного капіталу підприємства становила 4800,6 тис.грн., а на кінець року 5032,6 тис.грн. Це позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. Це однозначно є позитивною тенденцією. На кінець 2022 року сума власного капіталу підприємства становила 5105 тис.грн.

Сума довгострокових зобов'язань постійно коливається. Спочатку він становить 823,1 тис. грн, тобто спостерігаємо зниження обсягу цього виду пасивів, проте в другій половині досліджуваного періоду відбувається підвищення значення показника на 22,1% і становить 15305,7 тис. грн.

Дуже багато коштів направлено на поточні зобов'язання. Таке зростання можна вважати позитивними за умови якщо відсоткові ставки за кредити нижчі за відсоткові ставки за дивідендами.

Розглянемо в табл. 2.6 аналіз пасивів підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» їхню структуру та відхилення у структурі за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.6

Аналіз структури пасивів підприємства

Показники	Абсолютні величини, тис. грн			Структура, %		Відхилення в структурі, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Власний (пайовий) капітал	4800,6	5032,6	5105	11,2	5,0	-1,8	-6,2
Довгострокові зобов'язання	823,1	662,9	15305,7	1,5	15,1	-0,8	13,6
Поточні зобов'язання	31339,1	39236,6	80995,5	87,3	79,9	2,5	-7,5
Баланс	36963,3	44932,1	101406	100	100	-	-

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

Щодо структури пасивів, то вона мала наступний вигляд протягом досліджуваного періоду. В 2021 році пасиви склалися 11,2% з власного капіталу, на 1,5% з довгострокових зобов'язань і на 87,3% з поточних зобов'язань. Рівень фінансових ризиків високий, адже частка власного

капіталу низька. Основу власного капіталу становили статутний капітал 15 000 000 млн. грн, та пайовий капітал – 6000 тис. грн. Основу зобов'язань підприємства становили інші поточні зобов'язання (87,3 % від загальної суми пасивів).

В 2022 році пасиви склалися з 5% з власного капіталу, що на 6,2% менше порівняно з 2021 роком. Довгострокові зобов'язань збільшилися на 13,6 % і становлять 15,1%. Поточні зобов'язання зменшилися на 7,4% порівняно з 2017 роком, і становили 79,9%. Основними джерелами зобов'язань були кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги (3.11 % від загальної суми пасивів), інші короткострокові зобов'язання (84.12 % від загальної суми пасивів).

Таблиця 2.7

Динаміка темпів приросту активу та пасиву на 2020 -2022 роки

Показники	2020	2021	2022	Темп приросту, %	
				2021	2022
Активи					
Необоротні активи	25814,8	34945,7	73779,3	35,4	111,1
Оборотні активи	11148,5	9986,4	27626,9	-10,4	176,6
Баланс	36963,3	44932,1	101406	21,6	125,7
Пасиви					
Власний капітал	4800,6	5032,6	5105	4,8	1,4
Довгосторокові зобов'язання	823,1	662,9	15305,7	-19,5	2208,9
Поточні зобов'язання	31339,6	39236,6	80995,5	25,2	106,4
Баланс	36963,3	44932,1	101406	21,6	125,7

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

За аналізовані періоди сума валюти балансу щороку зростає. Темп приросту вартості майна підприємства на кінець 2021 року становить -10,4%, а на кінець 2022 р. — 176,6%, при цьому відбувається перевищення темпів приросту усіх активів над темпами приросту необоротних активів, що свідчить про більш ефективне їх використання. Поступове збільшення суми власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку: на кінець 2021 року темп приросту становить 4,8%, а на кінець 2022 року — 1,4%. Таким чином, аналітичний баланс засвідчує негативні фінансові результати за

досліджуваний період. Негативними змінами у балансі, на нашу думку, є перевищення частки позикового капіталу над власним за всі 3 роки та нестача власних оборотних коштів. Збільшення середньорічних залишків оборотних активів у 2022 році 17640,5 на тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 10 509,5 тис. грн. Збільшення коефіцієнта оборотності оборотних активів на 0,73 призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 10 509,5 тис. грн.

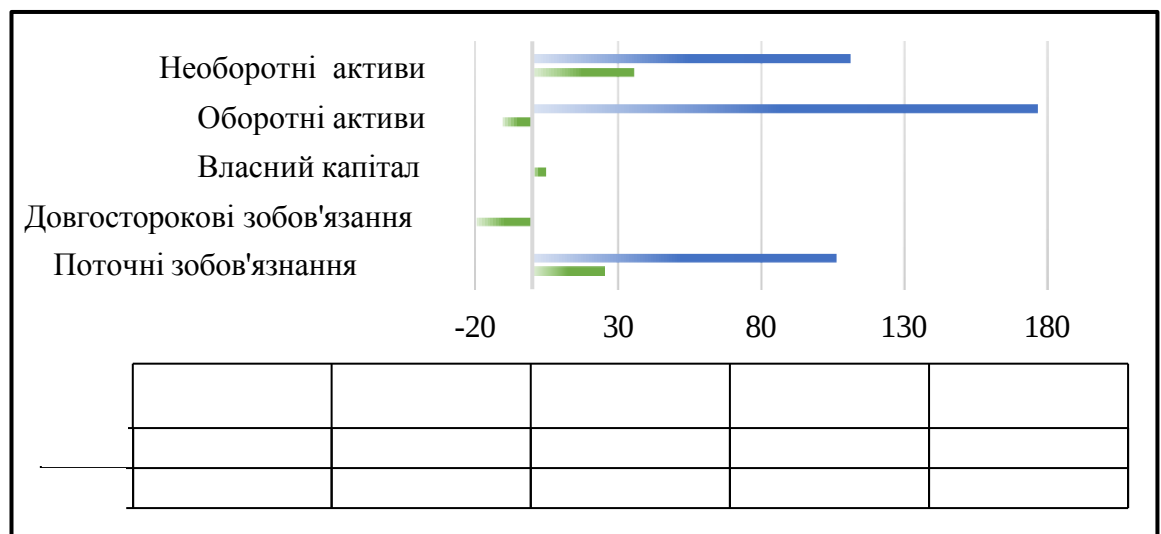


Рис.2.5 Динаміка темпів приросту активів та пасивів підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2021-2022 роки

За проведеним дослідженням фінансового стану ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020-2022 рр. можна зробити висновок про те, що аналіз динаміки активу і пасиву: валюта балансу в кінці року збільшувалася в порівнянні з попереднім роком; темпи приросту оборотних активів вищі, ніж темпи приросту необоротних активів – це позитивна тенденція; власний капітал підприємства перевищує залучений і темпи його зростання вищі, ніж темпи зростання залученого капіталу.

2.3. Оцінка економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства

Оцінка економічної ефективності виробництва дає змогу побачити наскільки раціонально були розподілені виробничі процеси в системі

господарювання за всіма її напрямками та відображає не сам результат, а те якою ціною він був досягнутий. Важливими показниками ефективності виробництва є рівень рентабельності та фінансовий стан підприємства. На даний час рентабельність підприємства знаходиться на низькому рівні і продовжує знижуватися. Це призвело до того, що інвестиційний процес на виробництві за останні 3 роки був повністю зруйнований. Збільшення обсягів виробництва продукції передбачає безперервне відновлення і розширення засобів виробництва, джерелом чого є чистий дохід. Зростання чистого доходу нерозривно пов'язане з підвищенням рівня рентабельності виробництва.

Від рентабельності підприємства залежить конкурентне середовище. Дослідження проблем пошуку, створення і реалізація конкурентних переваг, як результат, що фіксує наявність конкурентних переваг, без яких вона неможлива, але зауважують, що наявність окремих конкурентних переваг не означає автоматичну перевагу.

Ефективність та конкурентоспроможність мають єдине онтологічне підґрунтя – результативність економічної діяльності, що відображається як в абсолютному (економічність, технологічність, ресурсоемність, потужність), так і у відносному (конкурентна позиція, конкурентний статус) вимірі [50,с.92].

Основними показниками, які характеризують ефективність управління підприємством є вихідні дані про рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, ліквідність та фінансова стійкість, фондвіддача, фінансова залежність, капітал та позикові кошти підприємства. Для детальнішого аналізу використання рентабельність активів визначимо :

1) Коефіцієнт оборотності активів:

$$2021 \text{ рік} = 3138,7 / (44932,1/2 + 36963,3/2) = 0,08 \%$$

$$2022 \text{ рік} = 13648,2 / (101406,2/2 + 44932,1/2) = 0,19\%$$

2) Рентабельність реалізації продукції:

2021 рік = $32,1 / 3138,7 * 100 = 1,02$

2022 рік = $72,4 / 13648,2 * 100 = 0,53$

3) Рентабельність активів:

2021 рік = $32,1 / (44932,1/2 + 36963,3/2) * 100 = 0,08$

2022 рік = $72,4 / (101406,2/2 + 44932,1/2) * 100 = 0,1$

4) Коефіцієнт поточної ліквідності:

2021 рік = $9986,4 / 80995,5 = 0,12$

2022 рік = $27626,9 / 39236,6 = 0,7$

Таблиця 2.8

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів

№	Показник	Значення	2021	2022	Відхилення, +/-	Темп росту, %
1	Виручка від реалізації	тис. грн	3138,7	13648,2	+10509,5	23
2	Середня вартість актив	тис. грн	44932,1	101406,2	+56474,1	44
3	Чистий прибуток	тис. грн	32,1	72,4	+40,3	44
4	Коефіцієнт оборотності активів	%	0,08	0,19	+0,11	42
5	Рентабельність реалізованої продукції	%	1,02	0,53	-0,49	1,92
6	Коефіцієнт поточної ліквідності	%	0,7	0,12	+0,5	58,3
7	Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	%	2.47	0.63	-1.84	3,9
8	Рентабельність активів,	%	0,08	0,1	+0,02	80

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

Виручка від реалізації продукції протягом 2021-2022 років збільшилася на 23%, тобто в 2022 році становила 13648,2 тис. грн, що на 10509,5 тис. грн більше, порівняно з 2021 роком.

Сума чистого прибутку в 2021 році, становить 32 тис.грн. Це позитивне явище, яке свідчить про те, що підприємство діє ефективно і може генерувати прибуток для своїх інвесторів. На кінець досліджуваного періоду підприємство так само сформуло чистий прибуток, що підтверджує

висновок про ефективну діяльність. За 2022 рік сума чистого фінансового результату від діяльності підприємства склала 72 тис.грн.

Протягом 2021 року значення показника оборотності активів на кожную вкладену в активи 1 гривні дозволила отримати 0.08 гривень виручки. Тобто ефективність використання всіх активів не є раціональною. В 2022 році показник становив 0.19 гривень доходу від операційної діяльності. Це вказує на не ефективне використання активів протягом усього періоду.

Значення показника ліквідності нижче нормативного, тобто підприємство не здатне погасити всі свої зобов'язання протягом року. В 2021 році на кожную гривню поточних зобов'язань припадає 0.7 грн. оборотних активів. В 2022 році ліквідність була низькою і на кожную гривню поточних зобов'язань припадає 0.12 грн. оборотних активів. Існують сумніви в здатності підприємства своєчасно погашати свої зобов'язання.

Так як значення показника співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості в 2020 році більше одиниці, це означає, що підприємство направляє більше коштів на формування дебіторської заборгованості (в тому числі, надає товарні кредити), ніж отримує фінансових ресурсів у формі кредиторської заборгованості (у тому числі, товарних кредитів). В 2021 році значення показника становило 2.47. В 2022 році політика управління кредиторської та дебіторської заборгованістю була ефективною, адже на кожную гривню кредиторської заборгованості припадає 0.63 гривень дебіторської заборгованості.

Рентабельність активів в 2020 році склала 0 %, тобто на кожную гривню активів підприємство отримало 0 копійок чистого прибутку. В 2021 році на кожную вкладену в активи гривню було отримано 0.08 копійок чистого прибутку. В 2022 році значення показника рентабельності активів дорівнювало 0.1 %. Тому вихідні данні свідчать про те, що підприємство не є рентабельним. Рентабельність реалізації продукції в 2021 році становив 1%, а в 2021 – 0,5%. Це свідчить про неефективне управління витратами.

Для детальнішого аналізу ефективності використання рентабельність власного капіталу визначимо :

1) Фондовіддача:

$$2021 \text{ рік} = 3138,7 / (17729,0/2 + 12113,4/2) = 0,21$$

$$2022 \text{ рік} = 13648,2 / (71499,2/2 + 17729,0/2) = 0,30$$

2) Коефіцієнт фінансової залежності:

$$2021 \text{ рік} = 5032,6 / 44932,1 = 0,11$$

$$2022 = 5105,0 / 101406,2 = 0,5$$

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу:

$$2021 \text{ рік} = 32,1 / (5032,6/2 + 4800,6/2) * 100 = 0,65 \%$$

$$2022 \text{ рік} = 72,4 / (5105,0/2 + 5032,6/2) * 100 = 1,43 \%$$

Таблиця 2.9

Вихідні дані для проведення факторного аналізу рентабельності власного капіталу

Номер рядка	Показник	Значення	2021	2022	Відхилення, +/-	Темп росту, %
1	Чистий прибуток	тис. грн	32,1	72,4	+40,3	44
2	Середня вартість активів,	тис. грн	44932,1	101406,2	+56474,1	44
4	Середня величина власного капіталу	тис. грн	5032,6	5105,0	+72,4	99
5	Рентабельність реалізації	%	1,02	0,53	-0,49	192
6	Фондовіддача	%	0,21	0,30	+0,9	70
7	Коефіцієнт фінансової залежності	%	0,11	0,05	-0,06	220
8	Рентабельність власного капіталу	%	0,65	1,43	+0,62	45

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2019 – 2021 роки

Показник фондовіддачі вказує на те, що в 2021 році ефективність використання виробничих і збутових основних засобів збільшується на 0.21. В 2022 році ефективність використання основних фондів продовжує рости і на кожну гривню основних засобів, залучену в операційний процес,

підприємством було виготовлено продукції та надано послуг на суму 0.31 грн. Але дане значення менше 1, тому можна стверджувати, що підприємство не ефективно використовує основні засоби підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності в межах нормативного значення 1,66-2,5 в 2021 році цей показника становить 0,11 гривень. В 2022 році на кожну гривню власних коштів припадає 0,05 грн. пасивів, тобто значення показника нижче нормативного. Це свідчить про високий рівень фінансових ризиків та про швидке банкрутство і дії по відновленню фінансової стійкості необхідно застосовувати негайно.

На початку 2021 році сума власного капіталу становила 5032,6 тис. грн . А в 2022 році сума власного капіталу підприємства становила 5105,0 тис. грн., що на 72,4 тис. грн більше порівняно з попереднім роком. Це позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. В таблиці 2.8 визначено динаміку показників фінансової стійкості підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки.

Таблиця 2.10

Динаміка показників фінансової стійкості

Показники	2021	2022	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0.11	0.05	-0.06	-55.05
Коефіцієнт фінансової залежності	8.93	19.86	10.93	122.46
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-5.81	-10.45	-4.64	79.84
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0.89	0.95	0.06	6.95
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0.13	0.05	-0.07	-57.97
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.13	0.2	0.07	58.82

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2021 – 2022 роки

Коефіцієнт маневреності власного капіталу свідчить про частку власних оборотних коштів у власному капіталі. В 2020 році значення показника негативне, адже підприємство не володіло власними оборотними

коштами. В 2021 році значення показника становить -5.81. В 2022 році значення показника зменшилися і на кінець 2022 року становить -10.45.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу свідчить про те, скільки зобов'язань припадає на сукупний обсяг пасивів. В 2020 році на кожен гривню пасивів припадає 0.87 грн. зобов'язань. В 2021 році 88.8 % пасивів були сформовані за рахунок зобов'язань. На кінець досліджуваного періоду на кожен гривню фінансових ресурсів припадає 0.95 грн. зобов'язань.

Показник фінансової стабільності свідчить про забезпеченість заборгованості власними засобами. Перевищення власними коштами позикових свідчить про фінансову стійкість підприємства. В 2020 році підприємство було фінансово нестійким. В 2021 році на кожен гривню зобов'язань припадає 0.13 грн. власних фінансових коштів, тобто підприємство було фінансово нестійким в цьому році. На кінець періоду значення показника становило 0.05.

Коефіцієнт фінансової стійкості враховує не тільки власний капітал, але і довгострокові зобов'язання і характеризує рівень фінансової стабільності в перспективі більше 1 року. В 2020 році 15.21 % активів фінансувалося за рахунок постійних або довгострокових джерел фінансування. Нормативним значенням є 0,8 і більше. В 2021 році значення показника становило 0.13, тобто підприємство фінансувало свої активи на 12.67 % за рахунок стійких джерел формування капіталу. Це значення нижче нормативного.

Таблиця 2.11

Динаміка капіталу підприємства за ознакою тривалості участі у діяльності,
тис.грн.

Показники	2020	2021	2022	Відносне відхилення, %	
				2021	2022
Постійний капітал	4801	5034	5106	4.85	1.43
Сталі зобов'язання	823	662	15305	-19.56	2211.93
Мобільні зобов'язання	31339	39236	80995	25.2	106.43

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки

Згідно результатів розрахунків отримані наступні дані. В 2020 році сума постійного капіталу підприємства становила 4801 тис. грн. В 2021 році цей показник збільшився на 4.85 % порівняно з попереднім. Це позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства, адже збільшується обсяг капіталу, який буде в розпорядженні підприємства незалежно від умов на фінансовому ринку. В останньому періоді сума постійного капіталу продовжує зростати - на 1.43 % в порівнянні з роком раніше, що є позитивною тенденцією, яка свідчить про підвищення стійкості підприємства до коливань на ринку капіталу. На кінець 2022 року сума постійного капіталу підприємства становила 5105 тис. грн.

Сума постійних зобов'язань коливається протягом періоду 2020-2022 років. Спочатку спостерігаємо зниження обсягу цього виду капіталу, проте в другій половині досліджуваного періоду відбувається підвищення значення показника. Сума мобільних зобов'язань постійно зростає, що негативно впливає на поточну ліквідність.

Таблиця 2.12

Динаміка позикових коштів підприємства, тис. грн.

Показники	2020	2021	2022
Довгострокові ресурси	823	662	15305
Короткострокові ресурси	31339	39236	80995

Примітка: Розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» за 2020 – 2022 роки.

Сума довгострокових ресурсів коливається на протязі всього періоду. Сума короткострокових зобов'язань постійно зростає, що негативно впливає на поточну ліквідність.

ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» в даний час займається експортом сільськогосподарською продукцією. Підприємство можна вважати конкурентоспроможним, оскільки:

1. Продукція підприємства високоякісна та екологічно чиста що користується попитом закордоном;

2. Добре налагоджені організаційно-управлінський механізм, важливе значення має метод переконання.
3. Механізм маркетингової діяльності ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» полягає у створенні попиту та одержанні прибутку шляхом максимального задоволення потреб споживачів.
4. Підприємство довгий час співпрацює з ТОВ «Буковинський аграрний союз», що свідчить про надійність підприємства.
5. Здійснює технологічні перетворення виробництва й успішно адаптується до реальних умов інновацій.
6. Підприємство досягнуло певного виду витрат на виробництво продукції та знаходить шляхи економії з метою забезпечення цінової конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.
7. Підвищує якість продукції та забезпечує її відповідність міжнародним і вітчизняним стандартам.
8. Виконує поточні і стратегічні завдання, пов'язані зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності.
9. Налагоджує ефективне міжнародне співробітництво через професійні спілки, союзи, торговельні об'єднання, участь у виставках, спрямованого на вивчення вимог і потреб іноземних партнерів, розширення ринків збуту продукції.

Для дослідження можливостей і загроз на ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» ефективним є метод SWOT-аналізу. Він дозволить виявити і структурувати слабкі й сильні сторони даного підприємства та знайти потенційні можливості та загрози для нього. На основі SWOT-аналізу див. табл. 2.13 можна розробити рекомендації щодо:

- ✓ усунення наявних певних слабких місць підприємства та ефективного використання його існуючого потенціалу;
- ✓ систематизувати проблемні ситуації підприємства;
- ✓ вибрати оптимальний шлях розвитку і уникнути небезпек;
- ✓ приймати зважено, вірно і своєчасно стратегічні рішення.

Таблиця 2.13

Перелік сильних та слабких сторін ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
1	2
МАРКЕТИНГ	
1. Наявність каналів збуту. 2. Наявність внутрішнього та зовнішнього споживача підприємства.	1. Відсутність відділу маркетингу на аграрному підприємстві. 4. Відсутність торгової марки. 5. Нестабільний рівень цін.
ВИРОБНИЦТВО	
1. Збільшення кількості продукції. 2. Можливість застосування інновацій при виробництві продукції. 3. Нове обладнання та устаткування. 4. Контроль якості.	1. Нестача оборотних засобів. 2. Старіння обладнання. 4. Низький рівень рентабельності продукції
ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ	
1. Наявність вітчизняного досвіду з побудови ефективного управління аграрними підприємствами.	1. Слабке інформаційне забезпечення. 1. Відсутність чітких зобов'язань між співробітниками.
ТЕХНОЛОГІЇ	
1. Резерви підвищення об'ємів виробництва продукції та ефективність її використання за рахунок застосування технологій. 2. Застосування новітніх технологій зберігання продукції.	
ФІНАНСИ	
1. Залучення іноземного капіталу.	1. Залежність від кредиторів.
ПЕРСОНАЛ	
1. Працьовитість. 2. Компетентність. 3. Високий професійний та творчий рівень працівників.	1. Низька мотивація працівників.
НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА	
1. Наявність матеріальної бази.	1. Відсутність грошових коштів для фінансування інновацій.
ІМІДЖ ПІДПРИЄМСТВА	
1. Компетентність керівника підприємства. 2. Підвищення конкурентоздатності.	1. Відсутність інформаційних приводів.

Примітка: розроблено автором

Проведений SWOT-аналіз показав, що у підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» є сприятливі ринкові можливості. Тобто, підприємство повинно прагнути ще більше посилити конкурентні позиції серед тих факторів, де це можливо, з одночасною ліквідацією слабких сторін власної діяльності. Рівень конкурентоспроможності продукції можна підвищити за рахунок підвищення рівня мотивації праці серед працівників даного підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ФРУКТІВ ДЛЯ ТОВ «МОЛОДІЖНА АГРАРНА СПІЛКА»

3.1 Основні напрямки підвищення ефективності управління підприємством

В сучасних умовах зростання національного ринкового господарства важливою складовою є конкурентоспроможність підприємства, що забезпечують стійку ефективність господарювання. Розробка досконалого механізму управління активами підприємств та дієве застосування його на практиці є досить актуальною проблемою, в усьому світі і є одним з найважливіших чинників підвищення рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості підприємства. Стає очевидним що будь-якому підприємству необхідно прикладати всіх зусиль для підвищення ефективності використання активів підприємства. Тому для збільшення максимальної ефективності діяльності підприємства необхідно постійно удосконалювати систему управління активами і пасивами, швидко нагромаджувати та застосовувати уміння та навички в теорії та практиці, знаходити нові неординарні рішення в незвичайній ситуації. Такий підхід до управління забезпечує виграшну позицію у конкурентному середовищі розвитку підприємства.

Управління активами підприємства становить найбільшу частину операцій фінансового менеджменту. Це пов'язане з великою кількістю елементів його внутрішнього матеріально-речового та фінансового складу, що вимагає індивідуалізації управління; високою динамікою трансформації його видів; пріоритетною роллю у забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів операційної діяльності підприємства [5].

Політика управління обіговим капіталом повинна забезпечити компроміс між ефективністю роботи підприємства та ризиком втрати ліквідності. Якщо дебіторська заборгованість, грошові кошти та виробничі

запаси підтримуються на досить низьких рівнях, то вірогідність неплатоспроможності або дефіциту коштів для рентабельної діяльності велика. Якщо більшість ресурсів підприємства вкладена в необоротні активи, страхові запаси оборотних коштів відсутні, то за певних відхилень від планових обсягів реалізації продукції та надходження платежів можливі також порушення в розрахунках з кредиторами. Зі зростанням величини чистого обігового капіталу ризик ліквідності зменшується [5; 8].

Основою ефективного управління оборотними активами вважають їх використання за призначенням. Також за допомогою правильної організації оборотних коштів можна досягнути високого рівня ефективності використання та забезпечення елементарного збереження та підвищення швидкості їх оборотності.

Ефективне управління оборотними активами передбачає вибір і здійснення певної фінансової політики, яка повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та рентабельністю.

Слід зазначити, що політика управління оборотними активами (ОА) підприємства являє собою багатоплановий процес, який стосується основних аспектів політики формування та фінансування оборотних активів (рис. 3.1)

Завдання управління активами підприємства полягають у нарощуванні їхньої вартості, зростанні вартості підприємства в цілому, підвищенні його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості і можуть бути вирішені шляхом:

- формування обсягів капіталу, достатніх для забезпечення необхідних темпів розвитку виробництва;
- забезпечення максимальної доходності капіталу при передбачуваному рівні фінансового ризику;
- оптимізації розподілу капіталу за видами діяльності і напрямками використання;
- забезпечення фінансової гнучкості та постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі діяльності [14;47].

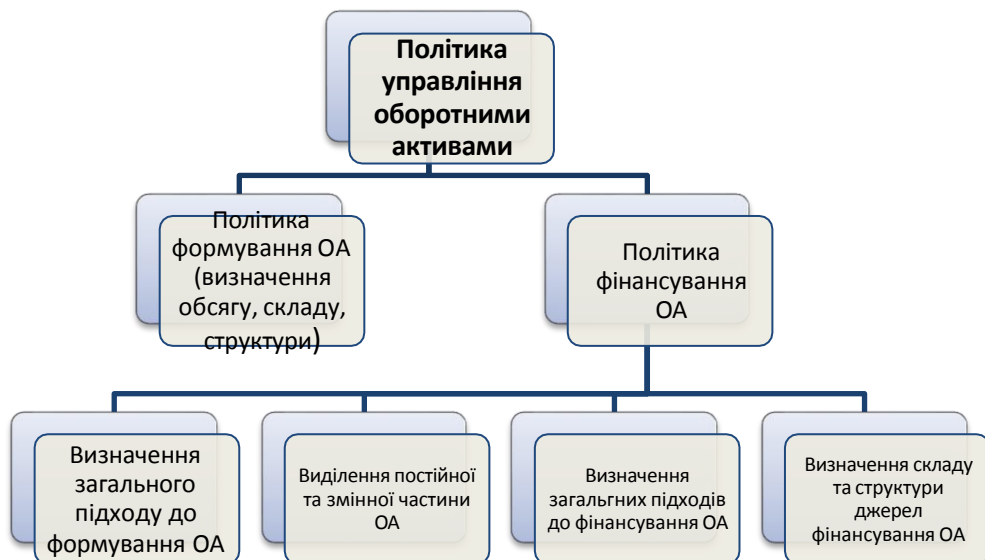


Рис. 3.1 Структурно-логічна схема політики управління оборотними активами підприємства

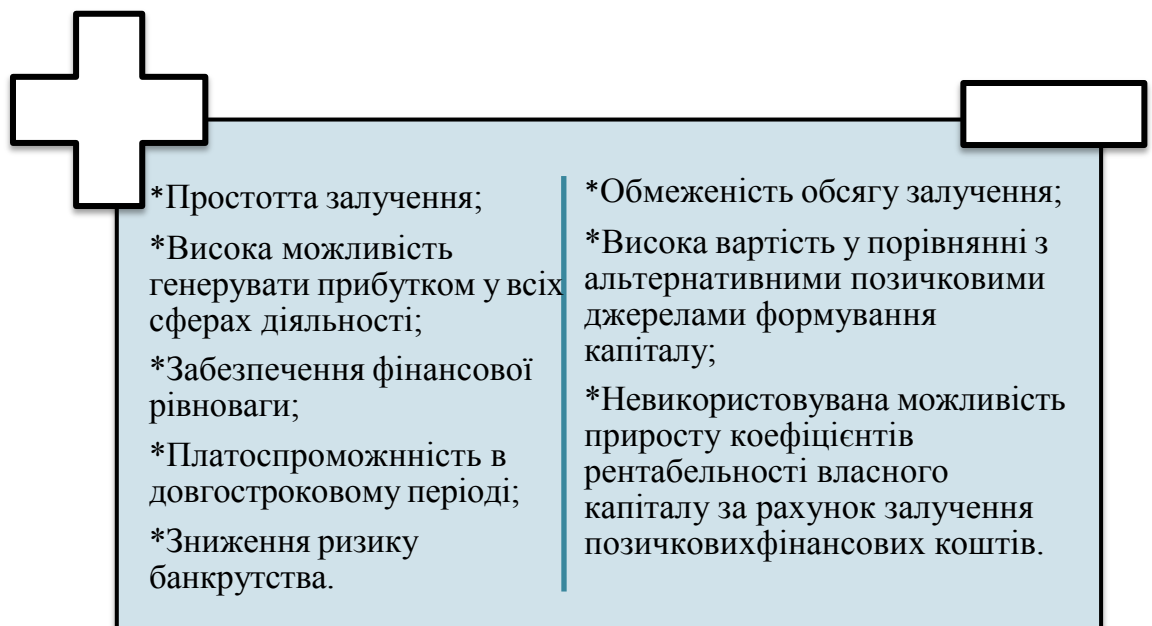
Таким чином для забезпечення ефективності управління активами підприємства важливою є облікова політика, яка необхідна для того, щоб створити на кожному підприємстві таку систему обліку, яка дозволяє визнати фінансову звітність надійною та достовірною [28;54].

Сучасні підприємства значною мірою втрачають власні позиції через низьку конкурентоспроможність своєї продукції на зовнішніх ринках, головною проблемою якої є не якісно оснащені операційні необоротні активи. Причиною цього є застарілі та зношені виробничі потужності. Ефективне управління необоротними активами на підприємстві, збільшило б продуктивність, конкурентоспроможність та створило б потужну основу для діяльності підприємства в майбутньому. Тому слід зосередити увагу на вдосконаленні політики управління операційними необоротними активами включаючи в себе:

1. оптимізацію обсягу та складу операційних необоротних активів;
2. забезпечення своєчасного їх оновлення й ефективного використання ;
3. оптимізацію структури джерел фінансування операційних необоротних активів підприємства.

Політика управління використанням операційних необоротних активів – це частина фінансової стратегії підприємства, суть якої полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення і високій ефективності використання. Вибір схеми фінансування операційних необоротних активів підприємства нерозривно пов'язаний з урахуванням особливостей використання як власного, так і позикового капіталу [16;31].

Власний капітал характеризується такими основними позитивними та негативними особливостями рис. 3.2:



Примітка: Розроблено автором на основі опрацьованих джерел [16;31].

Рис. 3.2 Позитивні та негативні особливості власного капіталу

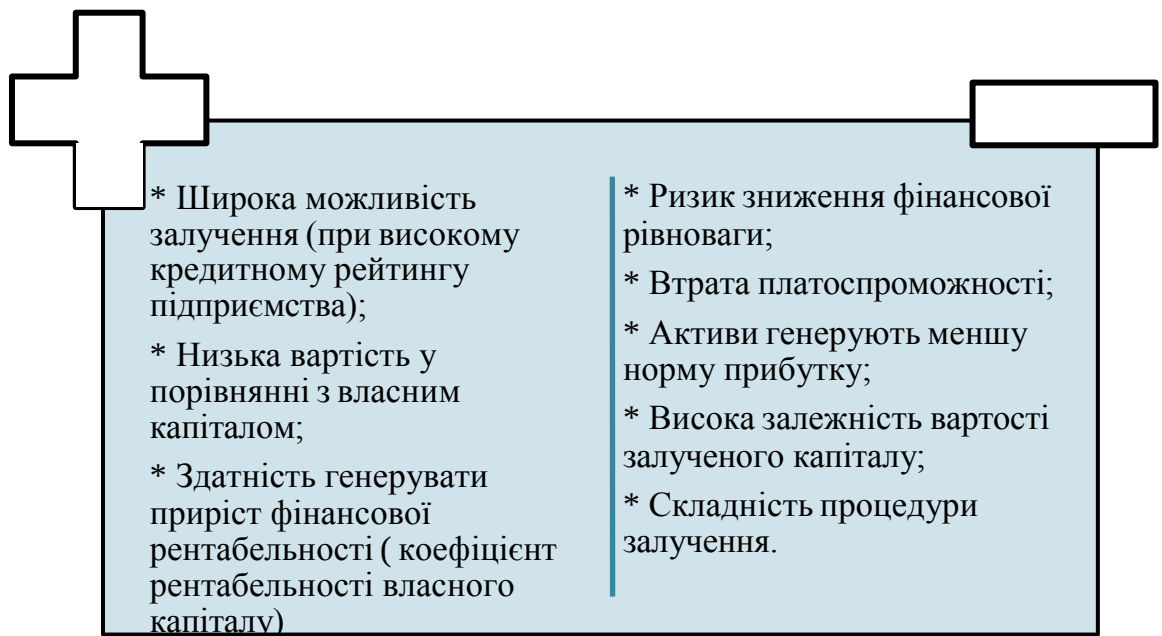
Таким чином, підприємство, яке використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову рівновагу (його коефіцієнт автономії = 1), але обмежує темпи свого розвитку (так як не має змоги забезпечити формування необхідного додаткового обсягу активів в періоди сприятливої кон'юнктури ринку) і не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал [14, с. 51].

Позичковий капітал характеризується наступними основними позитивними та негативними особливостями на рис. 3.3:

Таким чином, підприємство, яке використовує позичковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку (за рахунок формування

додаткового обсягу активів) та можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, але в більшій мірі генерує фінансовий ризик та загрозу банкрутства (які зростають по мірі збільшення питомої ваги позичкових коштів в загальній сумі використовуваного капіталу) [14, с. 53].

Основне завдання управління оборотними та необоротними активами підприємства полягає у своєчасному оновленню виробничих фондів, впливу на їх розмір, склад, структуру та прибутковість.



Примітка: Розроблено автором на основі опрацьованих джерел [14]

Рис. 3.3 Позитивні та негативні особливості позичкового капіталу

Управлінські рішення значною мірою залежать від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, зміст якої виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства. Нестабільність економіки обумовлює необхідність для кожного суб'єкта господарювання постійно шукати шляхи підвищення ефективності своєї діяльності. Взагалі всі заходи підвищення ефективності функціонування підприємств можна звести до трьох напрямків на рис. 3.4 [18, с. 369] управління витратами і ресурсами:



Рис. 3.4 Напрями підвищення ефективності роботи підприємств

1) технологію. Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виробництва продукції (надання послуг). За принципом ланцюгової реакції вони спричиняють суттєві (нерідко докорінні) зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного устаткування, методах і формах організації трудових процесів, підготовці та кваліфікації кадрів тощо;

2) устаткування. Устаткуванню належить провідне місце в програмі підвищення ефективності передовсім виробничої, а також іншої діяльності суб'єктів господарювання. Продуктивність діючого устаткування залежить

не тільки від його технічного рівня, а й від належної організації ремонтно-технічного обслуговування, оптимальних строків експлуатації, змінності роботи, завантаження в часі тощо;

3) матеріальні ресурси. Матеріали та енергія позитивно впливають на рівень ефективності діяльності, якщо розв'язуються проблеми ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції (послуг), раціоналізується управління запасами матеріальних ресурсів і джерелами постачання;

4) готову продукцію (вироби). Пропоновані підприємством для реалізації продукти праці мають з'явитися на ринку в потрібному місці, у потрібний час і за добре обміркованою ціною. У зв'язку з цим суб'єкт діяльності має стежити за тим, щоб не виникало будь-яких організаційних та економічних перешкод між виробництвом продукції (наданням послуг) та окремими стадіями маркетингових досліджень;

5) працівників. Основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Ділові якості працівників, підвищення продуктивності їхньої праці багато в чому зумовлюються дійовим мотиваційним механізмом на підприємстві, підтриманням сприятливого соціального мікроклімату в трудовому колективі;

6) організацію і системи. Єдність трудового колективу, раціональне делегування відповідальності, належні норми керування характеризують належну організацію діяльності підприємства, що забезпечує необхідну спеціалізацію та координацію управлінських процесів, а отже, вищий рівень ефективності (продуктивності) будь-якої складної виробничо-господарської системи;

7) методи роботи. За переважання трудомістких процесів досконаліші методи роботи стають достатньо перспективними для забезпечення зростання ефективності діяльності підприємства. Постійне вдосконалення методів праці передбачає систематичний аналіз стану робочих місць та їхню

атестацію, підвищення кваліфікації кадрів, узагальнення та використання нагромадженого на інших підприємствах позитивного досвіду;

8) стиль управління. Стиль управління поєднує професійну компетентність, діловитість і високу етику взаємовідносин між людьми та практично впливає на всі напрямки діяльності підприємства;

9) державну економічну та соціальну політику. Державна економічна і соціальна політика істотно впливає на ефективність суспільного виробництва;

10) інституціональні механізми. Для безперервного підвищення ефективності діяльності всіх суб'єктів господарювання держава має створити відповідні організаційні передумови, що забезпечуватимуть постійне функціонування на національному, регіональному чи галузевому рівнях спеціальних інституціональних механізмів: дослідних організацій, навчальних центрів, інститутів, асоціацій тощо;

11) інфраструктуру. Важливою передумовою зростання ефективності діяльності підприємств є достатній рівень розвитку мережі різноманітних інституцій ринкової та виробничо-господарської інфраструктури;

12) структурні зміни в суспільстві. Суспільні зміни в суспільстві також впливають на показники ефективності на різних рівнях господарювання.

Успішна реалізація виробництва підприємства передбачає здійснення результативної, ефективної та конкурентоспроможної господарської діяльності. Проблема підвищення ефективності виробництва та діяльності підприємства полягає в забезпеченні максимально можливого результату на кожен одиницю затрачених трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Отже основні чинники підвищення ефективності роботи підприємства полягають в підвищенні його технічного рівня, вдосконаленні управління, організації виробництва і праці, зміні обсягу та структури виробництва, поліпшенні якості природних ресурсів тощо. При раціональному використанні всієї системи названих чинників можна забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва.

3.2 Застосування світового досвіду підвищення конкурентоспроможності для ТОВ «Молодіжна аграрна спілка»

Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції в умовах подальшого розвитку економіки пов'язана насамперед, з розробленою системою управління конкурентоспроможності. Завоювання й утримання конкурентних переваг - ключові фактори успіху підприємства в конкурентній боротьбі особливої. Особливої гостроти ця проблема досягає в умовах посилення інтенсивності конкуренції на окремих ринках де від виробників продукції потрібно постійно відслідковувати зміни попиту, вартості сировинних ресурсів, а питання рентабельності активів прямо залежить від ступеня використання новітніх підходів у власному господарюванні.

Формування конкурентних відносин сприяє створенню розвиненого, цивілізованого ринку, що включає сферу виробництва й товарообміну. Завдяки активному інтересу до проблем підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, що виник внаслідок розвитку ринкових відносин, з'являлися велика кількість розробок спрямованих на вирішення цієї проблеми.

Незважаючи на значні досягнення в теорії і практиці управління конкурентоспроможністю підприємства, є ряд проблем які залишаються предметом дискусій і обговорення вчених-економістів. Так, у більшості наукових праць вітчизняних і закордонних вчених використовується універсальний підхід для розгляду ролі конкурентних переваг підприємства в процесах збільшення присутності на ринку, з урахуванням посилення інтенсивності галузевої конкуренції. При цьому недостатньо систематизовані поняття й методології для вивчення рівня конкурентоспроможності підприємства як найважливішого інструмента посилення позицій підприємства в конкурентній боротьбі, слабо досліджені питання розробки їх практичного використання кількісного підходу для оцінки результатів управління конкурентними перевагами.

Кризові явища в економіці України зумовлюють підприємства вибрати найбільш ефективний та досконалий напрямок подальшого довгострокового розвитку своєї діяльності. Світовий досвід розвинутих країн свідчить, що шлях до високоефективної та результативної конкурентоспроможності пов'язаний з використанням інновацій. Без інноваційних процесів в структурі підприємства не будуть відбуватися перетворення, динамічне економічне зростання та запровадження сучасних складових сталого розвитку. Конкурентоспроможність галузі оцінюється споживачем з точки зору пріоритетності його власних потреб, які підлягають задоволенню. Виробник оцінює товар з точки зору суми прибутку, яку той може принести [43, с. 52].

Стабільність функціонування фірми на ринку визначається конкурентоспроможністю товарів, які нею виробляються, наданих нею послуг, а також можливостей, що забезпечують успішність у конкурентній боротьбі. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства представлені на рис. 3.5 [13]:

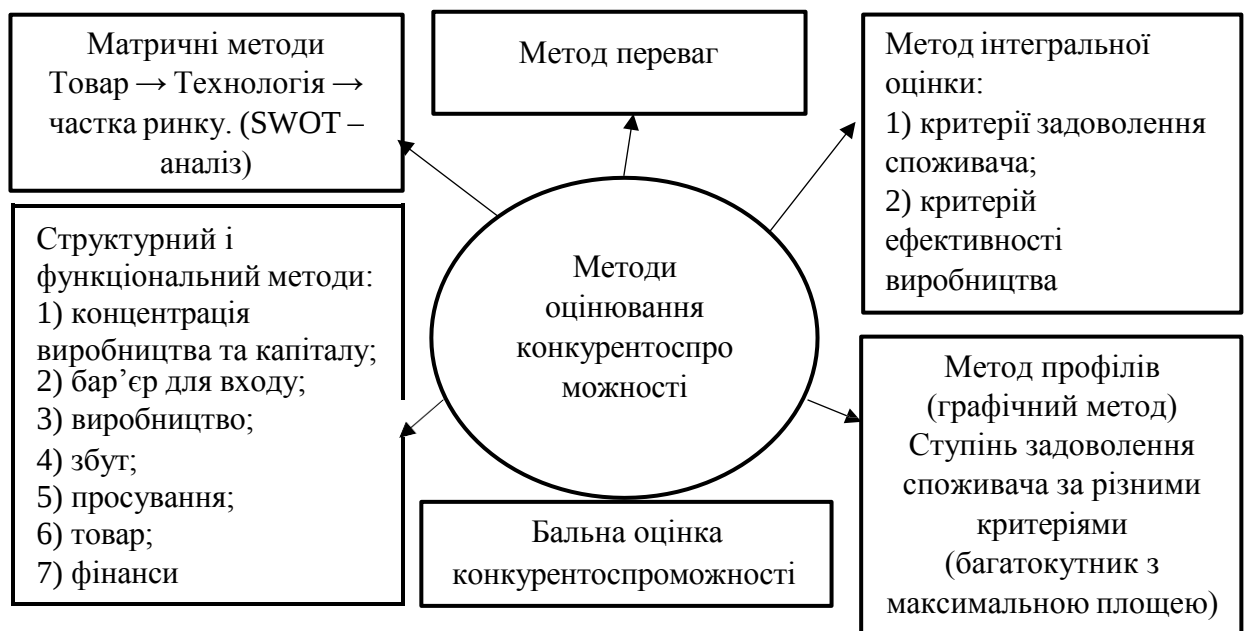


Рис.3.5. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства [13]

Аналізуючи історичний досвід застосування різного роду стратегій ефективного розвитку та управління економікою розвинених країн світу таких як: Китай, Японія, США, Швеція, країни Європейського Союзу можна

констатувати, що їхній прогрес був чітко розрахований діями й тактичними кроками. Більшість країн, про які буде йти мова, застосовували схему «конкурентоспроможність = інновації», що сприяло якісному прориву як в економічній, так і соціально-політичній сферах. Передовий закордонний досвід свідчить про те, що якість, безперечно, є найбільш вагомою складовою конкурентоспроможності, але водночас можливості реалізації продукції, крім якості, визначаються значним числом параметрів і умов, більшість з яких розповсюджується не тільки на товар, але й на підприємство, фірму і навіть країну.

Наприклад, ефективність національних ринків та конкурентоспроможність компаній США, вражають здатністю до технологічних інновацій, що базуються на першокласній системі університетів і дослідних центрів, – усе це сприяє високому рівню конкурентоспроможності економіки та підприємств США. Управління конкурентоспроможністю продукції підприємства США, створюють ряд спеціалізованих стратегічних програм підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства, які:

1. передбачають переконання працівників у важливості реалізації програми підвищення конкурентоспроможності продукції корпорації й особистої участі в цьому кожного працівника;
2. визначають рівень додаткових витрат на підвищення рівня конкурентоспроможності продукції;
3. розробляють методів і заходів мотивування виробництва конкурентоздатної продукції тощо [53, с. 75].

Щодо конкурентоспроможності Японії, вони винайшли новий механізм контролю, який полягає в тому, що контрольний пакет не надається одній компанії у володіння, а розбивається на декілька і обмінюється з іншими компаніями. Таким чином, сформувалася система перехресного володіння. Вона ускладнює недружнє поглинання і робить менеджмент більш консервативним та обережним [23].

Великий вплив конкурентоспроможності продукції підприємств має Швеція. Інтенсивність наукових досліджень і розробки у шведському промисловому секторі, які є одними з найвищих у світі. Швеція є одним із світових лідерів у галузі інформаційних технологій (ІТ). Зокрема, стрімке зростання компаній у таких секторах, як Інтернет та інформаційні технології, привернув світову увагу [52]. Швидке економічне зростання Китаю і підвищення конкурентоспроможності підприємств, зумовило, по-перше економічна система соціалізму, в основі якої лежить державна, колективна, приватна та індивідуальна власність на засоби виробництва іншими словами, тут має місце багатокладність, яка, як відомо, властива кожній країні, що здійснює перехід від капіталізму до соціалізму. По-друге виступає ефективна економічна політика держави. Виходячи з врахування багатокладності економіки в перехідний період від капіталізму до соціалізму, китайське керівництво подбало про оптимальне поєднання централізованого планового керівництва економікою і ринкових механізмів. Про це переконливо свідчить аграрна політика Китаю. Впроваджуючи подвірний підряд і ув'язуючи доходи селянського господарства з обсягом виробленої ним продукції, держава зберегла суспільну державну власність на землю і забезпечила організаційні та планові засади шляхом створення виробничих бригад. [35;39]. Отже, лідируючі позиції в умовах ринкових відносин та конкурентної боротьбі займають ті підприємства, які здатні:

1. до швидких змін в організації управління;
2. до постійного оновлення виробництва та впровадження інновацій;
3. створення мотиваційного середовища активізації інноваційної діяльності;
4. до постійного поліпшення та контролю якості продукції та послуг.
5. до використання новітніх технологій, устаткування.
6. упровадження механізму міжнародного і внутрішнього обміну науково-технічними розробками для здійснення інноваційних проектів.

Тому, ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» задля досягнення довготривалого успіху в роботі по забезпеченню конкурентоспроможності на підприємства повинна:

- 1) *підвищити технічний рівень і покращити організацію на виробництві і праці.* Підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення рівня технології виробництва і механізації, автоматизація виробничих процесів. Впровадження нових прогресивних технологічних методів зміни конструкції і технологічних характеристик виробів, покращення використання нових видів сировини і матеріалів, палива, енергії.
- 2) *вдосконалити організацію виробництва праці, а саме покращити організацію праці і обслуговування виробництва; скоротити затрати на управління; покращити використання основних фондів, матеріальних ресурсів, інших факторів, які підвищують рівень організації виробництва.*
- 3) *модернізувати діюче устаткування і поліпшити його експлуатацію, що в свою чергу підвищить продуктивність діючого устаткування, знизить трудомісткість, а значить виготовлення продукції б збільшиться та призведе до зниження собівартості.*
- 4) *запровадити режим економії, що дозволить раціонально використовувати сировину та відходи від виробництва, раціонально використовувати енергоносії, знижувати втрати від браку. Зменшаться витрати на сировину, матеріали, накладні витрати.*
- 5) *раціонально використовувати трудові ресурси – це дозволить за рахунок механізації, автоматизації виробничих процесів, знизити трудомісткість виготовлення конкретної продукції.*
- 6) *знизити накладні витрати – дозволить за рахунок удосконалення структури управління та ліквідації невиробничих витрат знизити собівартість продукції.*
- 7) *необхідно підвищити кваліфікацію управлінського персоналу і залучити на постійну роботу експертів в області комп'ютерних технологій. Це дозволить максимізувати ефективність керування і в остаточному*

підсумку зменшити витрати на утримання управлінського персоналу, а це у свою чергу приведе до зниження собівартості продукції в цілому.

- 8) *вдосконалити контроль над фінансовими показниками*, де важливе значення мають ступінь ліквідності, активність, дохідність, платоспроможність підприємства, залучення зовнішніх фінансових ресурсів, інвестування наявних коштів та загальний фінансовий стан підприємства.
- 9) *впровадити інноваційну активність*, тобто проводити науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, використовувати запозичені результати, та намагатися використовувати сучасні інформаційні технології.
- 10) *відстежувати хід управлінських рішень*, бути гнучким та раціональним, створити свої методи управління адаптаційні до стресових ситуацій які можуть вплинути на стан підприємства.
- 11) *напрямами диверсифікаційної діяльності для підприємства*, може бути перехід на виробництво екологічно-чистої продукції або рідкісної продукції сільського господарства: декоративне та репродуктивне садівництво, вирощування для конкретного використання (повидло, соки, сушена продукція).

Таким чином, для підвищення ефективності діяльності підприємства, збереження конкурентоспроможності його продукції необхідно вживати заходів щодо зниження витрат на підприємстві, виявляти можливі резерви зменшення собівартості продукції та здійснювати контроль над управлінськими рішеннями. А диверсифіковане аграрне виробництво забезпечить підприємству ефективний вплив на ринок, дасть змогу обрати чітку стратегію свого розвитку, уникнути ризиків, дозволить найбільш раціонально використовувати свої ресурси та виробничий потенціал, розширити асортимент та збільшити обсяги виробництва продукції.

ВИСНОВКИ

Вміння ефективно управляти економічною ефективністю підприємства є високо конкурентною перевагою в умовах сьогодення, адже економічна ефективність для підприємства відіграє важливу роль в процесі досягнення успіху. Тому основна мета власників і менеджерів компаній повинна базуватися та орієнтуватися на постійний контроль рівня економічної ефективності підприємства та націлена на його підвищення. Важливо також своєчасно та точно визначати основні фактори, що впливають на ефективність діяльності підприємства, на основі отриманої інформації формувати висновки та планувати подальший перебіг дій.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) протягом 2020-2021 років збільшилась на 10510 тис. грн. Приріст обсягу виручки перевищує приріст собівартості продукції. Це позитивна тенденція, яка вказує на ефективну систему управління витратами. Тобто, суб'єкт господарювання використовує доступні резерви скорочення витрат. Валовий прибуток у 2019 році становив 2561 тис. грн., що на 4045 тис. менше в порівнянні з попереднім роком періодом. Рентабельність продукції протягом 2019-2021 років коливалася, в 2020 році становила 1%, а в 2021 – 0,5.

Оцінка економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» здійснювалась на основі аналізу показників рентабельності, фінансового стану підприємства та SWOT- аналізу. Фінансова стійкість підприємства є проблемною, це означає підвищений ризик неповернення коштів акціонерам, адже у випадку погіршення ринкової кон'юнктури платоспроможність суб'єкта господарювання різко знизиться. Підприємство є низькорентабельним. Підвищення рентабельності підприємства можливий і в операційній, і у фінансовій сферах. Оптимізація структури фінансових ресурсів і зниження вартості їх залучення, використання податкових пільг, зниження витрат на виробництво товарів і послуг, оптимізація витрат на маркетингові

комунікації, все це дозволить підвищити рентабельність продажів тощо. Для дослідження можливостей і загроз на ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» був використаний метод SWOT-аналізу, який показав, що в підприємства є сприятливі ринкові можливості. Потрібно більше посилити конкурентні позиції серед тих факторів, де це можливо та підвищити рівень мотивації праці серед працівників даного підприємства.

Після оцінки економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» було розроблено основні напрямки підвищення ефективності управління підприємством: підвищити технічний рівень на виробництві; покращити використання основних фондів, матеріальних ресурсів; модернізувати діюче устаткування і поліпшити його експлуатацію; запровадити режим економії, що дозволить раціонально використовувати сировину та відходи від виробництва; вдосконалити контроль над фінансовими показниками; впровадити інноваційну активність; відстежувати хід управлінських рішень; вивчити та запровадити напрямки диверсифікаційної діяльності. Все це дозволить бути гнучким та конкурентоспроможним на ринку праці.

Далі було розглянуто світовий досвід у підвищенні конкурентоспроможності для ТОВ «Молодіжна аграрна спілка», а саме:

- 1) передбачають переконання працівників у важливості реалізації програми підвищення конкурентоспроможності продукції;
- 2) визначають рівень додаткових витрат на підвищення рівня конкурентоспроможності продукції;
- 3) розробляють методи і заходи мотивування виробництва конкурентоздатної продукції тощо.

Отже, ефективність управління представляє собою підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень, що дозволяють використати внутрішньогосподарські резерви, а також знизити втрати від операційних, інвестиційних та фінансових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аграрії Сокирянщини успішно освоюють міжнародні ринки // Онлайн «Північно-Бессарабський інформаційний портал» URL : <http://nordbess-news.cv.ua/ahraryi-sokyryanschyny-uspishno-osvoyuyut-mizhnarodni-rynky>
2. Бабенко А. Г. Шляхи вдосконалення державного регулювання аграрного сектору економіки // Проблеми економіки. 2014. № 3. С. 54-59. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_3_9
3. Бечко, П. К. Управління оборотними активами аграрних підприємств як напрям підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / редкол.: В.П. Мікловда (гол. ред.), В.І. Ярема , Н.Н. Пойда-Носик та інші. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. Вип. 1(49). Том 1. С. 223–230.
4. Болтянська Л. О. Економіка підприємства : Навч. посібник / Херсон : ОЛДІПЛЮС, 2015. 668 с. (с.649-652).
5. Вдовічен А. А. Рекомендації щодо подолання проблем диспропорційного соціально-економічного розвитку регіонів України. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2014. Вип. 4. С. 96–111. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2014_4_13
6. ВдовіченА. А., ВдовіченаО. Г., БоднарашІ. І. Особливості інвестування в умовах пандемії. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип.4. С. 21–33.
7. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Концептуальні підходи до визначення місця біоекономіки в структурі розвитку пріоритетних технологічних сфер України. Підприємництво і торгівля. 2018. № 22. С. 94–100.
8. Вдовічен А.А. Інноваційні компетентності методології та організації науково-прикладних досліджень в підготовці фахівця галузей економіки/А.А. Вдовічен, Ю.Г. Корольок, О.Г. Вдовічена//Ефективна економіка. 2024.№ 7.URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4421>.

9. Волошина, С. В. Капітал підприємства: формування та використання [Текст] : курс лекцій для студентів ступеня «бакалавр» / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підпр. і торгівлі ; С. В. Волошина. Кривий Ріг. 2017. 59 с.
10. Горьовий В. П. Менеджмент фермерських господарств [текст] : навч. посіб. / За ред. В. П. Горьового К. : «Центр учбової літератури», 2014. 366 с.
11. Губені Ю. Е. Розвиток особистих селянських господарств в умовах інституціональних змін // Економіка України. 2017. № 3. С. 59-67. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_3_6
12. Гудзинський О. Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект) : монографія / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т. О. Гуренко ; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. К. : ІПК ДСЗУ, 2010. 212 с.
13. Дорошенко Г. О. Менеджмент : навч. Посіб. / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. – Харків, VSV-Print, 2015. 300 с. URL : https://pidruchniki.com/85072/menedzhment/menedzhment_sfera_diyalnosti#58
14. Друзюк В., Федак О. Система управління якістю – інвестиція в майбутнє // Стандартизація і сертифікація. 2011. с. 51-54.
15. Економіка США як локомотив та барометр світового господарського поступу URL : <http://www.soskin.info/ea/2007/7-8/200702.html>.
16. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 7-те вид., перероб. і доп. К. : Знання-Прес, 2008. 719 с. URL: https://pidruchniki.com/1081080639925/politekonomiya/efektivnist_virobnitstva_s_utnist_ekonomichni_sotsialni_pokazniki
17. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
18. Загурський О. М. Конкурентоспроможність аграрного сектору економіки України : інституціональний аспект: монографія / О. М. Загурський. К. : Університет «Україна», 2015. 455 с. 573

19. Законодавство України Термінологія законодавства : затв. постановою Верховною Радою України станом на 31.10.2019, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/39884:63826/sp?sp=s:wide:max100>
20. Іванько А. В. Ринкова рівновага на аграрному ринку: особливості узгодження сил попиту і пропозиції // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський нац. екон. ун-т; редкол.: В.А.Дерій (гол. ред.) та ін. - Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського нац. екон. ун-ту «Економічна думка», 2015. Т. 19. №3. С. 23-28.
21. Кабінет Міністрів України "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України" : засв. Кабінету Міністрів України від 27.06.2013 № 635
22. Качмарик Я. Д. Конкурентна перевага як чинник забезпечення ефективної діяльності підприємства // наук. вісн. НЛТУ України. 2010. Вип. 20.5. С. 196-200.
23. Кобилецький В. Р., Експрес-аналіз фінансово-економічного стану / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/90-ekspres-analiz>
24. Кобилецький В. Р., Відносні показники ліквідності і платоспроможності / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/102-vidnosni-pokaznyky-likvidnosti>
25. Кобилецький В. Р., Відносні показники фінансової стійкості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL : <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyky-finansovoi-stiikosti>
26. Коваль Л. М. Світовий досвід управління організаційно-економічними механізмами конкурентоспроможності підприємства // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3(1). С. 103-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2011_3%281%29_17

27. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посіб. К.: Знання, 2008. 697 с.
28. Кравченко О. А. Економічна концепція підвищення ефективності діяльності виробничих підприємств // Економіка: реалії часу. 2015. № 5. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2015_5_13.
29. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. / А. В. Куценко. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 205 с.
30. Лисьонкова Н. М., Захарчук В. Ю. Підвищення ефективності управління
31. Мазаракі А. А. Менеджмент: теорія і практика: Навч. посібник. Заг. ред. канд. екон. наук., проф. Мошека Г. Є. К.: Атіка, 2007. 584 с.
32. Марцин В. С. Механізм забезпечення конкурентоспроможності товару та показники її оцінки // Актуальні проблеми економіки. 2018. №1 (79).
33. Оборотними активами підприємства : матеріали Приазовський економічний вісник Випуск 5(10). Запоріжжя : КПУ, 2018, 354-358 с. URLс: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/63.pdf
34. Панюк Т. П. Диверсифікація як основа структурної модернізації економічної діяльності аграрних підприємств / Т. П. Панюк, О. І. Лукомська // Економічний форум. 2016. № 1. С. 189-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_1_29
35. Пойда-Носик Н. Н. Оцінка ефективності й оптимізації структури капіталу в системі фінансової безпеки підприємства // Фінанси України. 2010. № 10. С. 100-112.
36. Прокопенко К. А. Малі аграрні підприємства в аграрному секторі. // Економіка АПК. 2012, № 4, С. 100.
37. Радченко О. Д. Напрями державної фінансової підтримки сільського господарства України // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1(3). С. 207-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_3_30

38. Росола У. В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка. 2017. Вип. 2. С. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdue_2017_2_9
39. Савенко Н. В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. Інноваційна економіка. 2009. № 2. С. 153–162.
40. Сидоренко О. США, Швейцарія та Данія очолили рейтинг ВЕФ за індексом глобальної конкурентоспроможності. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/control/>.
41. Соболев С. М., Багацький В. М. С 54 Менеджмент: навч.-метод. посібник для самоств. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2005. 225 с. (с.206-211)
42. Стройка-гид // Як організувати власний бізнес на садовій ділянці. URL: <http://stroyka-gid.com.ua/zagalni-putanas/4953-biznes-na-sadoviy-dilanzi.html>
43. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств : теорія, методологія, практика : монографія Тернопільський екон. ун-т. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. 570 с.
44. Ткачова О. Ефективність державного управління: поняття та підходи до оцінювання // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2013. № 2. С. 30-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2013_2_6
45. Ткачук В. І. Диверсифікація діяльності аграрних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». Львів, 2012. 39 с.
46. Трусова Н. В. Методологічні засади оцінювання фінансового потенціалу підприємств сільського господарства // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 7(3). С. 193-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_7%283%29__52.
47. Ульяновченко Ю. О. Формування моделі державного регулювання конкуренції в аграрному секторі економіки України // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_17

48. Урсакий Ю. А. Роль інноваційних кластерів у промисловості країни. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2021. Вип. 1. С. 53–70.
49. Урсакий Ю. А. Конкурентоспроможність персоналу як ключовий чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. 2015. Вип. 10. Ч. 4. С. 147-150.
50. Урсакий Ю. А. Удосконалення управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах якості життя. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 16. С. 92-96.
51. Харченко, В. А. Економічна сутність ефекту і ефективності виробництва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності = Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property : зб. наук. праць / ПДТУ. Маріуполь, 2009. С. 341–344.
52. Швеція URL: <http://news2.ukrinform.com/Sweden/econom.html>.
53. Шевченко, Н. О. Концепція державного регулювання АПК в ринкових умовах на засадах інноваційно-інвестиційної моделі // Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 6. С. 75–78.
54. Шнипко О. В. Нагромадження основного капіталу як фактор конкурентоспроможності економіки. Економіка України. 2005. № 7. С. 23–35.
55. Ще два холодильники ємністю понад тонну для зберігання фруктів будують на Буковині // Онлайн «АСС» інформаційне агентство URL : <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/sche-dva-holodilniki-emnistyu-ponad-tonnu-dlya-zberigannya-fruktiv-buduyut-na-bukovini-34908>.
56. Яблуко Ред Джонапринц // Інтернет-магазин «БукСад» URL : <https://buksad.com.ua/product/yabluko-red-dzhonaprynts/>
57. Яблуня голден делішес, гала // Інституту садівництва Національної академії аграрних наук України URL: http://sad-institut.com.ua/ru/licenzuvannja_sortiv/jabluni/jablunja_golden_delishes.html

58. Янкового О. Г. Конкурентоспроможність підприємства : оцінка рівня та напрями підвищення : монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. 470 с.
59. Kormakova I., Kruhlyanko A., Peniuk V., Ursakii Y., Verstiak. Actual Strategies for Businesses Penetrating Foreign Markets in the Modern Economy: Globalisation Aspect. International Journal of Professional Business Review. 2023. V. 8 (5) URL: https://www.researchgate.net/publication/371802803_Actual_Strategies_for_Busines
60. Koroliuk Y., Dolha H., Khytrova O., Ursakii Y., Peniuk V. Anti-crisis management strategies in the conditions of economic and social turbulence // AD ALTA-Journal of Interdisciplinary Research. 2024. Vol. 14. Issue 1.—Special Issue XXXIX. P. 13–17.
61. Pachenko M. Factors of competitiveness of the enterprise in the concept of M. Poter / M. Pachenko / Omsk State Technical University. MPRA Paper № 78185, posted 7, April 2017. URL: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/78185/>.
62. Sachitra Vilani. Review of Competitive Advantage Measurements: Reference on Agribusiness Sector / Vilani Sachitra / Journal of Scientific Research & Reports № 12(6), 2016. P 1-11. URL: www.journalrepository.org/.../Sachitra1262016JSRR30850_....
63. The global stage for new ideas, new input and new solutions // Fruitlogistica www.fruitlogistica.com URL: <https://www.fruitlogistica.com/About/ShortDescription/>.
64. Vdovichen A., Vdovichena O. The influence of exhibition activities on regional development in terms of international cooperation // Ekonomiczne studia. Kategorie i teorie ekonomiczne oraz polityra gospodarcza. 2014. P. 179–188.